ОРООҺО ТАРЯАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

Комбайн, жаткануудаар таряа хуряахадаа залаануудые гээхэгүй. Автомашинаар орооһо зөөхэдөө нэгэшье кило-мм гээлтэдэ оруулхагүй. Тоог дээрэ ороһон таряае гутаажа огто болохогүй.

★ ★ ★

1963 оной сентябриин 5-най мэдээгээр республикын колхоз, совхозууд эй амбаарта 1.875.068 пүүд таряа тушааба. Тиигэжэ республикамнай дэ таряа тушааха социалис уялгаяа 22,1 процент дүүргэбэ.

Һүүлэй 4 хоногой туршада 764.443 пүүд таряан бэлэдхэлэй пунктда Зэдын үйлэдбэриин управлени гүрэндэ таряа тушааха социалис уял- 34,3 процент, Хяагтын—32,1 процент, Улаан-Үдын—28,2 процент дүүр- , бултанһаа түрүүлээд ябана. Мухар-Шэбэрэй управлениин ажахынууд дөө 74.613 центнер орооһо тушаагаа.

Түнхэнэй, Кабанскын үйлэдбэриин управленинүүд таряа тушаалгаар гээгдэжэ ябана. Эдэнэр таряа худалдаха уялгаяа һаял 3,4—3,5 про- э хүргөөд байна.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, жолоошод! Тоог дээ- хүдэлмэри үдэр һүнигүй ябуулжа, таряа тушаалгаяа улам хурдадхая.

★ ★

Хүдөө ажахын эрид хүгжэлтын эхин

1953 оной сентябрь... КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум дээрэ Совет оронойнгоо хүдөө ажахые саашадань эрид түргэн хүгжөөхэ тухай асуудал дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээд, тодорхой тогтоол баталан абтаһан байна. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тэбхэр арбан жэл үнгэрбэ. Түүхын талаар абажа харабал, энэмнай тон богонихон болзор ха юм. Теэд энээхэн болзор соо хүдөө ажахыда болоһон асари ехэ хубилалтанууд, хэгдэһэн хэрэгүүд, бэелүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд тухай тобшохонооршье хөөрөөһаа, совет хүн бүхэн сэдьхэлээ хүдэлгэн баярлахал, омогорхохын ехээр омогорхохол. Тиихэдэ хүдөө ажахымнай үнэхөөрөө ехэл ядуу толюур байдалда байгаа бшуу. Мал ажалай продукцишье, алибаа ургасашье тон багаар абтадаг, эдеэ хоолой зүйл хомор, машина, техникэшье дутамаг байгаа.

Партиимнай ЦК-гай сентябриин Пленум энээн тухайда совет арадтаа сэб сэхэ хэлээд, тохёолдоһон дутуу дунданиудые, алдуу эндүүнүүдые ойрын сагта усадхахын тулада эрид шууд хэмжээ абаха, баатаршалга гаргаха шухала гэжэ мэдүүлһэн байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ Коммунис партимнай үнэхөөрөөшье баатаршалга гаргаа, шэнэ шэнэ үүсхэлнүүдые бадаруулжа, шухалын шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ. Тиигэһэнэйнь элитэ үрэ дүнгүүд мүнөө тоб байса харагдаад байна. Хүдөө ажахымнай ехэ түргэнөөр урагшаа дабшаа, түүхэтэ амжалтануудые туйлаа.

Энээниие элишэлхын тулада хэдэн баримтануудые харуулмаар. 1953 ондо республикын колхоз, совхозуудта бүхыдөө тарилгынь талмай 450 мянга гаран гектар байһанаа 1963 ондо 788,2 мянган гектар, тэрэ тоодо орооһото ургамалнуудай талмай 340 мянга гаран гектарһаа 580 мянга гаран гектар болоһон байна. Кукуруза, горох, бобы огто таригдадаггүй байһан аад, 1963 ондо 74,5 мянган гектар кукуруза, 25,2 мянган гектар горох, 1000 гектар бобы таригдаһан байна. Һүүлэй хэдыхэн жэл соо 370 шахуу мянган гектар залууг болон шэнэ газар хахалагдажа, эдлүүридэ оронхой. Тиимэһээ 1953 ондо 220 гарамгайхан мянган тонно орооһо таряан суглуулагдажа абтаһан байбал, 1962 ондо 410 шахуу мянган тонно абтаһан байна. Силос илангаяа ехээр дарагдадаг болонхой. 1953 ондо миил 27 мянга шахуу тонно силос дарагдаһан байбал, 1963 ондо 740 мянга гаран тонно силос дарагдаһан байна.

Энэ үе соо алибаа адууһа малаймнай тоо толгой нилээд олон болоо, илангаяа хонид, гахайнууд горитойгоор олошороо. Малай ашаг шэмэшье дээшэлэнхэй. Жэшээлхэдэ, 1953 ондо дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 498 кг. һүн һаагдаһан аад, 1962 ондо 1096 кг. һүн һаагдаһан байна.

Иимэ хубилалтануудай болоһоной ашаар гүрэндөө орооһо таряа, овощ, хартаабха болон мал ажалай продуктнуудые колхоз, совхозууднай урда урдынхиһаа һураггүй ехээр тушаадаг болонхой. Жэшээнь, 1953 ондо 48,8 мянган тонно орооһо таряан гүрэндэ тушаагдаһан байбал, 1962 ондо 129,2 мянган тонно тушаагдаа, тиихэдэ 1963 ондо 136 мянган тонно орооһо таряа гүрэндөө тушаахаар колхоз, совхозууднай уялга абаад, мүнөө үелэ габшагай шударгыгаар ажаллажа байнхай. Арбан жэлэй саада тээхидэ орходоо республикамнай гурба дахин шахуу ехэ орооһо таряа гүрэндэ тушаадаг болоо бшуу. Тэрэшэлэн мал ажалай продуктнууд һураггүй ехээр тушаагдадаг болоо. 1953 онойхитой сасуулбал, 1962 ондо гүрэндэ мяха, һү тушаалга 2-һоо үлүү дахин, нооһо — 3,5 дахинһаа үлүүгээр, хартаабха болон овощ—2 дахин шахуу ехэ болоһон байна. 1953 ондо 2,9 миллион үндэгэн гүрэндэ худалдагдаһан аад, 1962 ондо 16,6 миллион худалдагдаа.

Социалис хүдөө ажахые хүгжөөхэ тухай партин, правительствын тон ехэ анхарал оролдолго саг үргэлжэ гаргажа байдагайнь ашаар иимэ амжалтанууд туйлагдаа. Республикымнай колхоз, совхозууд жэлһээ жэлдэ айхабтар шухала машинануудые (элдэб янзын трактор, комбайн болон бусад техникэ, зэмсэгүүдые) олоор гүрэнһөө абана. Жэшээлхэдэ, республикын тракторнуудай ниитэ хүсэниинь 1953 онойхидо орходоо 2-һоо үлүү дахин ехэ болонхой. 1953 ондо дизельнэ тракторнууд миил 621 байһан аад, 1963 ондо 4831 болохо, таряалангай комбайнууд 1142 байһанаа 2195 болохо байна. Иигэжэ республикымнай колхоз, совхозууд материально-техническэ талаараа нилээдгүй бэхижэнхэй.

Энэ үе соо колхоз, совхозуудта болоһон эгээл һайшаалтай хубилалта юуб гэхэдэ, хүтэлбэрилхы хүнүүд, хүдөө ажахын элдэб янзын мэргэжэлтэд—механизаторнууд, агрономууд, ветеринарна врачнууд, зоотехнигүүд, кукурузашад,—үйлэдбэриин түрүүшүүл, замай залууршад олоор урган гаранхай. Колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ наукын туйлалтанууд, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Ажахынуудай баяжахатай, шанга шадалтай болохотой хамта колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй байдал эрид һайжараа. Ажаллахада урматай болоо. Тэдэнэр алибаа продукци элбэгээр, һайн шанартайгаар, хямда сэнтэйгээр гаргаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Хүдөө ажахые ударидалга үйлэдбэриин шэглэлтэй боложо, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо бүришье һайн хубилалтанууд боложо байна.

Зүгөөр республикымнай хүдөө ажахыда дутагдалнууд баһал бии. Зарим колхоз болон совхозууд экономическа талаараа гээгдэжэ ябана, олзо доход оруулнагүй, хараалһан түсэбөө бэелүүлнэгүй, абаһан уялгаяа дүүргэнэгүй. Колхоз, совхоз бүхэн хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр, хямдаар үйлэдбэрилхэ, жэлһээ жэлдэ олзо доход ехээр оруулха зорилготой. Тиихын тула адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, жэл бүхэндэ баян ургаса ургуулжа абадаг болохо шухала. Энэ талаар үйлэдбэриин управленинүүд болон үйлэдбэриин парткомуудай урда, колхоз болон совхозуудай партийна организацинуудай урда ехэ харюусалгатай зорилгонууд табигданхай.

Республикын үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз болон совхозууд 1963 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха тушаа абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада, саашадаа үйлэдбэрее улам бүри һайжаруулхын тулада, экономическа талаараа гээгдэнхэй нэгэшье ажахын байхагүйн тулада хэзээ хэзээнэйхиһээ шударгыгаар, оролдосотойгоор ажаллаха зорилготой.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 212 (10273) | 1963 оной сентябриин 7, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ошордомо дохёо

Таряа ушаахань бэрхэтэй

ндэ таряа ехээр тушаа- налис уялгануудые аба- лхоз, совхозуудай та- аһан шадалаараа ажал- айнхай. Мүнөө таряан эдеэшээд, тоогууд дээрэ ехээр сугларна. Энэ втомашинын жолоошод сүлөөгүйгөөр ажалла-

нэр Улаан-Үдын 1-дэхи Чисаанын совхоздо бди. Эдэ үдэрнүүдтэ гү- бэлэдхэлэй пунктда та- эхэ үедөө тон олон бэр- нүүдтэй, дутагдалнууд- раргдаа гээшэ. Жэшээнь, ин 5-най үглөөгүүр ын совхозһоо таряа Хориин пунктда тушаа- эхэдэмнай тэндэ ашаасм- жа үгэбэгүй.

аряа абаха аргамнай рүүн абаашаяа сэбэрлэ- ажа шадаадүй байнаб- лаан-Үдын элеваторта ты,— гэжэ пунктые захирба.

хоёр зуугаад километр , Улаан-Үдын элеватор- эхэдэмнай үүдэниинь аатай, таряа абахаяа байба.

аршанарай институдай нүүд эндэ хүдэлхэ аад, ерээгүй. Таряа абаха хагүй. Ашаагаа мель- т абаашагты,— гэжэ айхид дурадхаба.

һээ мелькомбинат ерэ- й, ашаатай 30—40 ав- на жэрылдэшэнхэй, хүлеэжэ байба.

тушаалгын халуун имэ бирагүйгөөр хү- байһан «Заготзерногой» удай хүтэлбэрилэгшэд- а эрилтэ табиха, хүдэл- ь гуримшуулхаар бо- һанагдана.

гаа арай гэжэ тушаа- саана хүрэтэрнай һү- хахад болохо байха. бухэли сүүдхээр хүдэл- хадамнай, совхозой хү- гшэдшье бидэ жолоо- рилтэнүүдтэ анхарна- рэгтэй сагтаа халуун хэнь бэрхэтэй байна. эй пунктнуудайшье жолоошодой эдеэлхэ байхагүй.

бүхы дутагдалнуудые адхаха хэрэгтэй гэжэ бди.

С. СТЕПАНОВ,
Ф. МЕДВЕДЕВ,
АТК-гай жолоошод.

Республикын колхоз, совхозуудта таряа хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын, намарай паар хахалалгын ябаса тухай

1963 оной сентябриин 5-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд, аймагууд	Таряанай бүхыдөө хадагдаһаниинь	Тэрээнһээ суглуулагдажа сохигдоһониинь	Намарай паарай хахалагдаһаниинь	Сабшалангай бүхыдөө сабшагдаһаниинь	Үбһэнэй һурилгэдэжэ абтаһаниинь	Силосэй бүхыдөө дарагдаһаниинь
Баргажанай	52	37	7	75	68	32
Зэдын	46	46	10	81	66	34
Кабанскын	31	16	16	99	89	57
Хяагтын	31	61	7	83	62	14
Мухар-Шэбэрэй	33	53	11	84	86	26
Түнхэнэй	23	43	21	80	63	49
Улаан-Үдын	30	63	13	84	55	23
Хориин	45	43	7	80	48	31
Баунтын	—	—	—	73	52	—

Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Погранична совхозой таряашад сагай уларилые һамбаашалан, хуряалгаяа улам саашадань эршэдүүлнэ.

Һүүлэй мэдээгээр Хяагтын адагайхид 2948 гектар таряа хадажа унагаагаад, 1800 гектарыень суглуулаад, 1597 гектар сэхэ хуряагаад байна. Тиигэжэ 19687 центнер таряан сохигдонхой.

Үдэр һүнигүй алтан таряан Усть-Хяагтын бэлэдхэлэй пунктда тушаагдана. Энэ жэлдэ совхозой ажалшад Эхэ орондоо 24175 центнер таряа худалдаха уялга абаһан юм. Энэнь үйлэдбэриин түсэбһөө 7175 центнерээр үлүү болоно. Эгээн түрүүн нэгэдэхи отделениинхид гүрэнэй амбаарта таряа оруулжа эхилбэ. Мүнөө тэдэнэр 1731 центнер таряа тушаагаа. Тиин совхозынь бүхыдөө 4013 центнер таряа гүрэндөө тушаагаад байна.

Таряа хуряалгын хүдэлмэридэ илангаяа дүрбэдэхи отделениин механизаторнууд шалгарна. Тэндэхи таряан ажалай бригадын (бригадирнь нүхэр М. М. Баннов) хүдэлмэришэд 845 гектар таряа хадажа, суглуулан сохёо.

Үдэр ошохо бүри түрүү механизаторнуудай тоо олошорно. Хяагтын адагай отделениин механизатор Анатолий Ревякин «СК-3» комбайнаар 182 га набтараар ургаһан таряа хадаад байна. Үдэрэй 9 га нормын орондо 12—13 га хуряана.

Совхозой механизаторнууд таряа хуряалгаяа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ, гүрэндэ орооһо худалдаха уялгаяа дүүргэхын тула шармайн оролдожо байна.

Г. Овсянкин.

КПСС-эй ЦК-һаа, СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

СССР-эй промышленностиие эмхидхэн ябуулдаг элитэ хүнүүдэй нэгэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой нүхэр Александр Федорович Засядько 1963 оной сентябриин 5-да түргэн үбшэнгөөр наһа бараба гээд Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет

СССР-эй Министрнүүдэй Совет.

Манай интервью

НАМАРАЙ ПААР ЯАХАДАА БАГААР ХАХАЛАГДАНАБ?

Манай корреспондент иимэ асуудалтайгаар республикын хэдэн ажахынудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, агрономуудта телефоноор хандаһан байна. Сентябриин 1-нэй байдалаар намарай паар бултанһаа ехые хахалһан Түнхэнэй үйлэдбэриин управленидэ эгээн түрүүлэн хонходожо, главна агроном нүхэр Даниловтай хөөрэлдэбэ.

Данилов: Сентябриин 1-нэй байдалаар управлениин ажахынууд 2438 гектар намарай эртын паар хахалаа. «Сибиряк» колхоз 1097 га хахалжа, түсэбөө 22 процент дүүргэнхэй. «Восточные Саяны» колхоз намарай паар хахалха түсэбөө мүн лэ эды шэнээн дүүргээд байна.

Горох, кукуруза таригдаһан газарта намарай паар эгээн түрүүн хахалагдана. Юуб гэхэдэ, горохой һолоомон тэрэ дороо суглуулагдажа, кукурузатай суг силос болгон дарагдана бшуу. Тиимэһээ горох хуряаһан поли һолоомонһоо сэбэрлэгдэһэн байна.

Корреспондент: Энэ хүдэлмэридэ тусхай звенонууд хабаадана гү, намарай паар хахалагшад хэр урмашуулагданаб?

Данилов: Ехэнхидээ намарай паар һүниин халаанда, бороотой үдэрнүүдтэ хахалагдана. Трактористнуудай хоёрдохи халаанда дуталдахадань, мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан үнинэй механизаторнуудые энэ үедэ элсүүлнэбди. Намарай паар хахалһан механизаторнуудые урмашуулхын тула зарим ажахынууд тэдэндэ орооһо таряа нэмэлтэ түлбэри үгэнэ.

Корреспондент: Намарай паар хэр шанартайгаар хахалагданаб, шалгажа үзөө гүт?

Данилов: Түрүүшын үдэрнүүдтэ намарай паар муугаар хахалһан баримтанууд элирүүлэгдээ һэн. Тэрээниие усадхаха хэмжээн абтана. Теэд олон газарта предплужнигуудай дутамаг дээрэһээ тэрээнгүйгөөр хахалха баатай болоно.

Удаань Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонходожо, парткомойнь секретарь нүхэр Баторовтай хэдэн үгэ андалдабабди.

Баторов: Намарай паар хахалха хүдэлмэри муугаар ябуулагдажа байна. Колхознай оройдоо 45 га паар хахалаа. Энэ асуудал колхозой правлениин, парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, үглөөдэрһөө 4 трактор табихамнай. Намарай паар хахалха график табигдаад, бригада бүхэндэ хүргэгдэнхэй. Паар хахалалгаар даабаряа дүүргэһэн механизаторнуудта 20 процент түлбэри дээгүүр үгэхэ гэжэ хэлсэгдээ.

Корреспондент: Намарай паар хахалха газар бэлэн гү?

Баторов: 600 га кукуруза, 200 гаран гектар горох, 200 га таряан хуряагдажа абтанхай. Мүнөө тэндэ намарай паар хахалжа болохо.

Һүүлээрнь Зэдын үйлэдбэриин управлениие дуудажа, тэндэхи главна агроном нүхэр Кулик гэгшэтэй хөөрэлдэбэбди.

Кулик: Энэ хүдэлмэри бүри урагшаа ябажа үгэнэгүй. Мүнөө управлениин ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдые, парткомуудай секретарьнарые суглуулжа, намарай паар хахалха хүдэлмэри хурдадхаха тухай хэлсэхэмнай.

Ажахынуднай намарай паар хахалха аргатайл байгаа. Жэшээнь, Ториин совхоз энэ үедэ 900 гаран га хахалаад байна бшуу. Тэндэхи механизаторнууд имагтал һүниин сагта хүдэлжэ, эды шэнээн газар хахалаа бшуу. Тиихэдэ Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудта механизаторнуудай дутамаг дээрэһээ тракторнууд нэгэ халаанда хүдэлүүлэгдэнэ.

Корреспондент: Намарай паар хэр һайнаар хахалагданаб, нюруунь жэгдэлэгдэнэ гү?

Кулик: Һүүлэй үдэрнүүдтэ хура бороон орожо, газар һайнаар хахалагдажа байна. Тиигэбэшье олон газарта предплужниггүйгөөр хахална. Хахалагдаһан газараа жэгдэлхын тула борнойлнобди.

Хориин үйлэдбэриин управлениин Үдын совхоздо, Хяагтын управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Хяагтын совхоздо хонходоходо, тэндэ намарай паар хахалжа эхилээдүй, үшөө хабар хахалһан паараа хоёрложо дүүргээгүй байһаниинь элирбэ.

РЕДАКЦИҺАА: Республикын колхоз, совхозууд энэ жэлдэ 300 мянган гектар намарай эртын паар хахалха зорилготой. Сентябриин 1015 хүрэтэр һайнаар хахалагдаад, жэгдэлэгдэһэн намарай паар ерэхэ жэлдэ баян ургаса абаха арга нүхэсэл олгохо байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Тиигэбэшье, энэ шухала хүдэлмэри республика дотор хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Сентябриин 1-нэй мэдээгээр бүхыдөө миил 19 мянган га намарай паар хахалагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 3600 гаран гектар бага элдүүрилэгдээд байна. Илангаяа Хяагтын, Хориин, Зэдын, Баргажанай үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд һая болотор энэ шухала хүдэлмэри захалаадүй байшоо.

Намарай паар хахалжа дүүргэхэ агротехническэ эрхим болзор дүтэлбэ, оройдоол хахад һара үлөө. Энэ хугасаа соо намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхын тула ажахы бүхэн яаралтай хэмжээ абаха уялгатай. Нэн түрүүн энэ хүдэлмэридэ тусхай тракторнуудые табижа, хоёр халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ. Тиигээд силос даралгада, ургаса хуряалгада ябажа байһан тракторнуудые һүниин сагта намарай паар хахалхаар табиха шухала. Хоёрдохи халаанда хүдэлхэ хүнүүдэй дутабал, ажахы дотор ондоо хүдэлмэридэ ябажа байһан үнинэй механизаторнуудые элсүүлхэ хэрэгтэй.

Намарай паар ехээр хахалһан механизаторнуудые али болохоор урмашуулха, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ эрилтэ табигдана.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай агрономууд намарай паар һайн шанартайгаар хахалуулха талаар онсо харюусалгатай. Газар имагтал гүнзэгыгөөр, предплужнигтай анзаһаар хахалагдаха, нэгэн доро борнойлхо, шүдэтэй катогоор нягтаруулагдан жэгдэлэгдэхэ ушартай.

Таряалан дээгүүрээ малаа адуулха гэжэ бодомжолоод лэ, намарай паар хахалха хүдэлмэри гэдэргэ татадаг хүтэлбэрилэгшэдтэ хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомууд шанга эрилтэ табиха зэргэтэй.

„Үрдинэ бэзэбди" гэһээр...

ТҮНХЭН. (Телефоноор абтаба). Эндэхи «Маяк» колхоз таряа хуряалгаяа аали нобшоор ябуулхын хажуугаар, гүрэндэ таряа тушааха уялгаяа мууса дүүргэнэ. Һүүлэй мэдээгээр эндэ оройдоо 100-гаад центнер таряан тушаагдаа. Тоог дээгүүрнь ехэ орооһон хэбтэнэ.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Халтуев болон бусад хүдэлмэрилэгшэд «автомашина дуталдана» гэһэн шалтаг баряад, гүрэндэ таряа тушаалгые гэдэргэ татана. Тиин гэһээ тус колхоздо тракторай шэрэхэ 4 тэргэ бии юм. Тэрэниие заһаад хэрэглэбэл, силосэй ногоо шэрэжэ байһан автомашинануудые таряа зөөлгэдэ табижа болохо һэн. Эды арга боломжонуудаа хэрэглэнгүй, колхозой ноёд «үрдинэ бэзэбди» гээд һанаа амар һуудагынь буруу.

Г. Доржиев.

Худөөгэй партийна организацинуудта

Тамир нютагай коммунистнууд

ҮРГЭН ТЭНЮУН Тамир голые үгсөөд, уруудаадшье оншо һаатнай, «Родина» колхозой эдлэжэ байһан газар дайда нэмжын харагдаха.

Энэмнай Хяагтын үйлэдбэриин управлени дотор пилээд томохон, олөн һалбаритай ажахынуудай нэгэн юм. Артелиин гүүртэ, фермэ, отаранuудта үүлтэр һайнтай үнеэд, нарин нооһотой хонид, үдэсэтэй һайн гахай, шубууд олон үсхэбэрилэгдэжэ, эрхим шанартай һү, мяха, нооһо, үндэгэн ехээр абтаад, гүрэндэшье элбэгээр худалдагдана. Мүн үргэн ехэ тариалан дээрэнь баян ургаса гараад, түлэг хуряагдажа байнхай. Полиин «хатан» кукуруза болон тэжээлэй бусад ургамалнуудай баһал һайн ургаса абтаа.

—Ажахымнай һүүлэй үедэ яһала урган хүгжэжэ, бага бэшэ амжалтатай хүдэлжэ байна. Түрэл парти, правительствын зүгһөө хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ үдэр бүри анхарал оролдолго гаргажа байһаниинь энээн дээрэһээ элеэр харагдана. Эдеэ хоолой зүйл ехээр абажа, гүрэндөө элбэгээр худалдадаг болоһоной ашаар гэшүүдэйнь ажаһуудал улам улам баян дэлгэр, культурна һайн боложо байна,—гээд нютагайхид баяртай, омогтойгоор хөөрэлдэдэг.

Байгша оной үнгэрһэн 8 һарын туршада энэ колхоз гүрэндөө 6000 центнер һү, 1300 центнер мяха, 250 мянга гаран үндэгэ үгөө. Мүн гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө баһал амжалтатайгаар дүүргэээ юм.

Бүхы ажал хүдэлмэри, амжалтань миил зүндөө, өөрөө бүтээ, түйлагдаагүй бишуу. Эдэнь артелиин бүхы эрэгтэй, эмэгтэй гэшүүдэй, эдэбхи үүсхэлтэ коммунистнууд болон комсомолшуудай шэн зоригто ажалай ашаар түйлагдаһан үрэ дүн ха юм. Эндэ 66 коммунистнар хүдэлдэг. Энэмнай зоноо зүбөөр эмхидхэн хүтэлбэрилжэ, урдаа байһан ямаршье зорилго эрхимээр шиидхэжэ шадаха хүсэн гээшэл. Коммунистнууд нютагайнгаа зон нүхэдые амжалтада уряалан дахуулхаһаа гадна, өөһэдөө ямаршье ажалда эдэбхи хэшээл, үүсхэл оролдолго гарган, һайн жэшээ харуулна.

ТИИМЭҺЭЭ КОЛХОЗОЙХИД коммунистнуудаа ажахын эгээл харюусалгатай: хүндэ, шухала хүдэлмэридэ эльгээдэг байһаниинь гайхалгүй. Тэдэнь зонойнгоо найдабариие эрхимээр харюулжа шадана. Жэшээнь, отделенинүүдые даадаг коммунистнууд Егор Андриянович Шешуров, Петр Федосеевич Кривогорницын гэгшэдэй ажалые магтамаар.

—Эдэмнай хамтын хэрэгэй түлөө хамсы шамажа ородог, ажалша бэрхэ, зондоошье хүндэтэй, шадамар эмхидхэгшэд юм,—гэжэ нютагайхидынь магтан хөөрэлдэдэг.

Гурбадахи отделениин һаалиин фермын даагша, партиин гэшүүн Дмитрий Таракановский тушаа хэн муу үгэ хэлэхэб! Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг фермэ жэлһээ жэлдэ, һараһаа һарада һү ехээр һаажа, отделени, колхоз соогоо түрүү зэргэдэ ябана. Үнинэй хонишон, коммунист Василий Яковлевай ажалай амжалта, арюун һайхан абари зан, алдарта хэрэг тухайнь һураг суу колхозһоошье холуур таранхай. Василий Иванович байгша ондо отарадаа 600 хурьга абажа, зуун эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга түлжүүлһэн байна.

Тракторна бригадын бригадир, КПСС-эй гэшүүн Алексей Степановай ажал тушаа дурдангүй үнгэржэ болохо аал. Хамтын хэрэгэй түлөө хүсэ шадалаа гамнадаггүй, үнэн шударгы ажалша энэ нүхэрэй хүтэлбэрилдэг бригада байгша ондо хабарай тарилга, ургаса харууһалга, хуряалгын хүдэлмэридэ амжалта түйлан, социалис мүрысөөндэ түрүүлээд, колхозой правлени, парткомой дамжуулгын Улаан туг абаа. Эндэхи механизаторнууд жэлэй эхинһээ хойшо трактор бүхэнөөр 234 гектар зөөлэн хахалаяга хээ.

Энэ жэлэй үнгэрһэн 8 һарада үнеэн бүриһөө 1200 гаран килограмм һү һааһан һаалишан хүбүүн, коммунист Константин Жаркой хэнһээ дутахаб!

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, колхозой коммунистнууд ямаршье хүдэлмэридэ ябахадаа, ажалай эрхим һайхан үльгэр жэшээ харуулнал. Эдэнэр түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амардаггүй, ажалдаа шэнэ түрүү онол арга, дүй дүршэл, эрдэм наукын түйлалта үргэнөөр хэрэглэхые оролдодог. Хаана, ямар бэрхэшээл тохёолдоноб, ямар дутуу дунданууд дайралданаб, тэндэл коммунистнууд түрүүшын ондо ошожо, бодото үүргэеэ харуулдаг юм. Жэшээнь, һаалишан К. Жаркой гэгшые абаад үзэе.

2—3 жэлэй саана һаалиин энэ фермэ ехэ гээгдэлтэй, һүншье бага һаагдадаг байһан юм. Урдань бидэ, эрэшүүл үнеэ һаалгые эхэнэрэй ажал гэжэ тоолодог һэмди. Илангаяа фермын ажалда анхарал багаар табигдадаг, хүдэлмэришье хүсэд оньһожоруулагдаагүй байгаа. Тиимэһээ би энэ ажалда һайн дураараа хүдэлжэ, дутагдалыень усадхалсан, коммунист нэрээ харюулхаар шиидээб,—гээд тэрэ хөөрэдэг.

НЭГЭ ҮГӨӨР хэлэбэл, энэмнай гансахан бэеынгээ амарые, хара амияа хараад ябадаггүй, олоной хэрэгэй түлөө ходол бүхы һанаа сэдьхэлээрээ оролдожо байдаг хүнэй һайн һайхан заншал ха юм. Иимэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, олон.

—Отделениие эрхилэгшээр олон жэлдэ хүдэлнэб. Үбгэ наһаншье бологдоо. Теэд энэ харюусалгатай сагта хүрөө болоо, амархамни гээд, ямар һэшхэлээрээ миин һуухабни даа,—гэжэ Егор Андриянович Шешуров хэлэдэг.

Тарян, мал ажал дээрэшье колхозой партийна комитет, коммунистнууд социалис мүрысөө бодотоор толгойлон, энэ тон шухала хэрэгтэ хүн зониие олоор хабаадуулха гэжэ оролдодог. Мүрысөөнэйнгөө дүн хаһа саганъ, 10 хоног бүридэ гаргажа, тэрэнээ тусхай бюллетеньдэ, хүндэлэлэй самбарта харуулдаг, ханын һонин, дайшалхы хуудаһанда ходо бэшэжэ, түрүүшүүлые урмашуулжа байдаг. Мүн партийна комитедэй үүсхэлээр мал, тарян ажал дээрэ хүдэлэгшэдэй абаха ажалай түлөөһэнэй урмашуулгын шэнэ гурим тогтоогдоо. Жэшээнь, һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, 10 хоног бүхэндэ үнеэн бүриһөө 90 килограмм һү һааһан хүндэ гол түлбэриһөөнь гадна 4 түхэриг, харин 80 килограмм һаахадань 3 түхэриг шан үгтэдэг. Тиихэдэ һүнэй тоһолигые 4 процентһээ дээшэ болгоһон һаалишадта 5 түхэриг шан үгэнэ.

—Һалбари бүхэндэ 54 агитатор, 13 лектор зоной дунда ойлгуулалжын, соёл болбосоролой хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байна. Мүнөө бригада, фермэ, отара бүхэндэ ябаа һаатнай, хээрэ үдэрэй сайлалгын үедэ гү, али үдэшэ клуб соо кино харуулхын урдашье агитаторнуудай хөөрэлдөө үнгэргэжэ, лекторнуудай һонирхолтой лекци уншажа байхыень харахат. Энэ талаар колхозник Александр Курикалов, нютагай багшанар Петр Глаголев, Валентина Кривогорницына, Александр Бондаренко, Раиса Коновалова болон бусад эдэбхитэй эрхим агитаторнууд байһанаа харуулна,—гэжэ колхозой парткомой секретарь Кузьма Петрович Бурдуковский хөөрэнэ.

Иимэл даа, Тамир нютагай коммунистнууд. Тэдэнэр хаанашье ябахадаа—үргэн талын ургаса хуряажа гү, али уһа намаг газарта үбһэ сабшажа, нара, һалхи, бороо соо үхэр мал адуулжа, һаажа байхадаа эрхим ажалай жэшээ харуулан, дүлэтэ халуун үгөөрөө зониие урмашуулжа ябадаг.

Г. Хогоев.

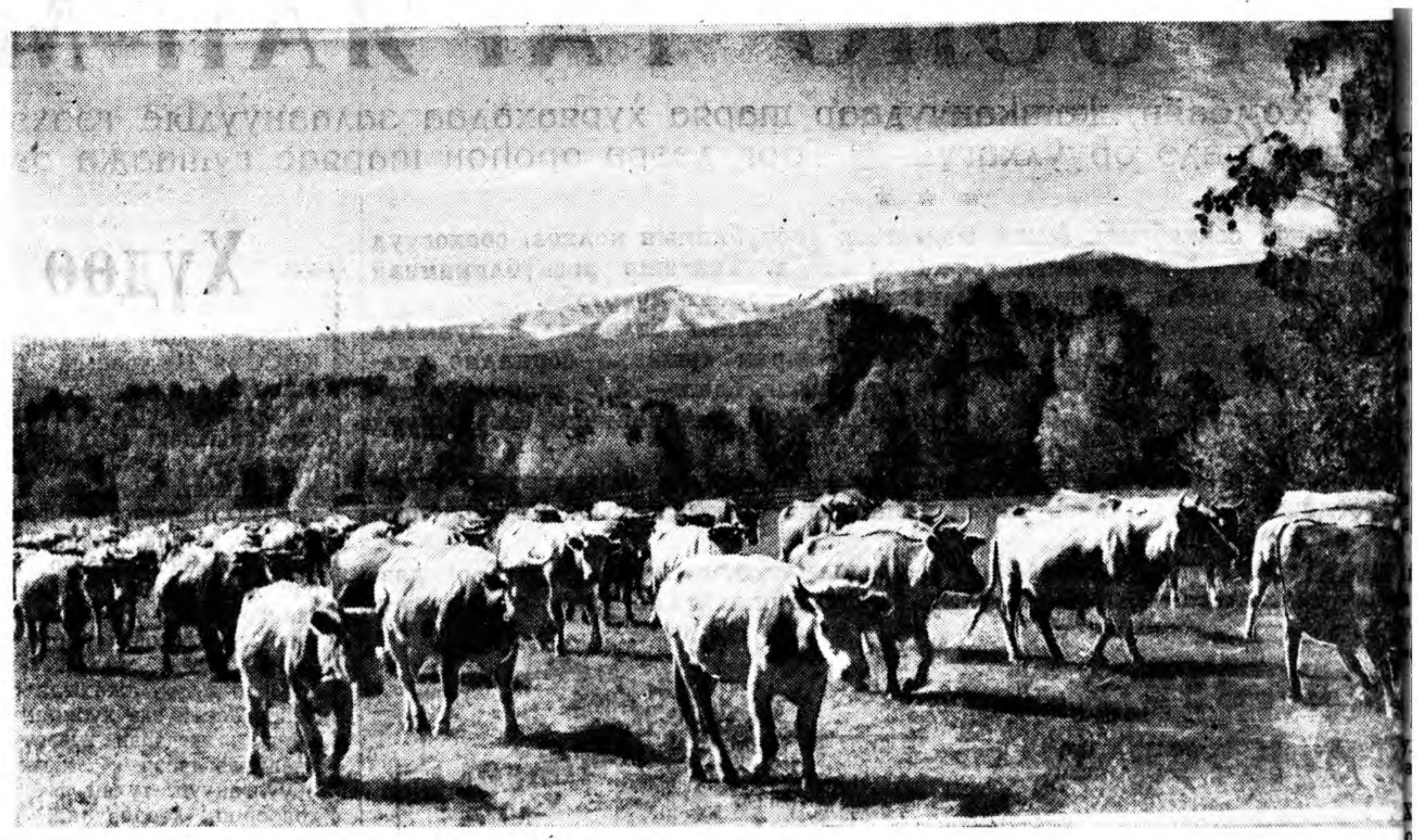

ТҮНХЭН. Бэлшээриһээ бусажа ябаһан һаамхай үнеэд.

Ф. СОРОКИНОЙ

Аргатай аад, ахираар ажаллан

Байгша ондо Баргажанай совхоз 8 һарын түсэбэй ёһоор 17240 центнер һү абаха, энэ үе соо гүрэндөө 13613 центнер һү худалдаха зэргэтэй байгаа.

Тиигэбэшье урдаа табигдаһан зорилгые дүүргэжэ шадаагүй, һү һааха 8 һарынгаа түсэбые оройдоол 88,4 процентдэ хүргөөд, гүрэндэ һү худалдаха уялгаяашье бэелүүлжэ бираагүй. Ондоогоор хэлэбэл, энэ үе соо гүрэндэ 2277 центнер һүн дутуу үгтэһэн болоно.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, малшадшье зунай һаранuудта һү ехээр һаажа, гүрэндөө элбэгээр худалдахабди гэжэ ехэтэ найдаһан байгаа. Энэньшье ойлгосотой ааб даа. Хэнэйшье мэдэһээр, зундаа эдиисэ ногоогоор элбэг бэлшээридэ үнеэдые зүбөөр адуулжа шадаал һаа, һү шэмэнь эрид дээшэлхэ ха юм. Теэд совхозойхидой энэ найдабаринь бухыдөө хүсэлдөөгүй байшоо. Йлангаяа зунай һаранuудта үнеэдэй һү шэмэ биратай нэмээгүй, зарим гүүртэнүүдтэ тэрэнь нёдондоной-хиһоо доошоо ороһон байна.

Энээнэй гол шалтагааниинь юуб? Сүво тосхоной һаалиин фермынхид бүри май һарада зуһаландаа зөөгөөһэн.

— Зуһалангаймнай бэлшээри ногоогоор яһала элбэг байһан аад, тэндэ малай уһалха уһан хоморд ожо туляабди,—гэжэ фермые даагша А. В. Зверьков хэлэнэ.

Тиимэһээ эндэхид үнеэдээ үндэр хадын оройгоор туужа, үдэртөө 4—5 модоной газарта абаашажа уһалха баатай болодог бэлэй.

— Үнеэдые үглөөгүүр һаажа гаргаад адуулхадамнай, зарим мал ёһоор бэлшэхэшье дурагүй, уһа бэдэрээд зайгуултадаг һэн,—гэжэ мал адуулагшад хэлсэнэ.

Малай уһалууриин муугһаа боложо, үнеэдэй һү шэмээ ехээр татаһаниинь элитэ. Илангаяа тэдэниие холо газарта туужа, ёһоор адуулаагүйһөөнь боложо, баһал һүн бага һаагдаа ха юм.

Тиигэбэшье фермынхидэй һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүйнь шалтагаан ганса энэ бэшэ. Нэн түрүүн һаалишадай ажал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда социалис мүрысөөн ёһоор дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Эндэ хүдэлдэг 14 һаалишадай оройдоол табаниинь август һарынгаа түсэб дүүргээ.

— Бултанаймнай үнеэд һү шэмээрээ тон адли. Теэд хүн бүхэн ажалдаа ондо ондоогоор хандана гээшэ. Би хоёр жэлэй саада тээ эдэ үнеэдые ондоо һаалишанһаа тушаажа абаа һэм. Тэдэнэй олонхинь муугаар һаагдажа, хожоршоһон, зариманиинь һубай байгаа. Үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ һайнаар һааха, хаһа сагтань ороондо оруулхын тула ехэхэн оролдолго гаргагдаа,—гэжэ залуу һаалишан Прасковья Кокорина хөөрэнэ.

Энэ һаалишан август һарада өөрынгөө даажа байһан бүлэг үнеэдһээ 2574 литр һү һаажа, түсэбөө дүүргэһэн байна. Мүн һаалишад Антонина Зверькова, Александра Наргулова гэгшэд жэлэй үнгэрһэн 8 һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 900—1130 литр һү һаажа, фермэ дотороо түрүүлэнхэй. Эдэнэр үнеэдэйнгээ һая түрөөд байхада үдэрэй дүрбэ һаажа, һайнаар эдеэлүүлдэг, уһалдаг юм. Гадна эдэ һаалишадай үнеэдэй нэгэниинь шье һубайраагүй.

Гэхэтэй хамта түрүү һаалишадай дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари фермын бүхы һаалишадай дунда нэбтэрүүлэгдэжэ шадагданагүй.

— Зариман ажалдаа хайша хэрэг муугаар хандана, тэдэнэр зуһаланда зөөжэ ерээд, яажашье һаань гэртээл харихые оролдоно. Үнеэдээшье хүсэд оролдожо һаанагүй. Жэшээнь, фермэдэ үнинэй хүдэлжэ байһан һаалишан Ольга Кокорина дүршэл шадабаряаршье ядаагүй, гансал ажалдаа оролдосо багатайгаар хандаһан дээрэһээ август һарада өөрынгөө бүлэг үнеэдһээ 2362 литр һү һааха түсэбтэй аад, энэ үе соо оройдоол 1800 литр һү абаа,—гэжэ фермые даагша нүхэр Зверьков хөөрэнэ.

Совхоздо һү ехээр һаадаг шадамар бэрхэ һаалишад, замай залууршадшье яһала бии. Жэшээнь, Бодоной фермын түрүү һаалишан Пелагея Петровна Кожевина жэлэй 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1414 литр һү һаагаа. Теэд иимэ түрүүшүүлэй совхоздо үсөөн байһаниинь гэмшэлтэй. Эндэхи бүхы 7 фермын нэгэниинь шье һү һааха 8 һарынгаа түсэб дүүргээгүй.

Һүнэй багаар һааг... үшөө нэгэ шалтагаан ... хэдэ, үнеэдэй үрэжүүлг... һа сагтаа эмхидхэгдээг... рэһээ тэдэнь хожом тү... риманиинь һубайраа. ... искусственна үрэжүүлг... бөөр эмхидхэжэ, үнеэд... рамжатай хаһа сагта ... лээд, һайнаар эдеэ... оролдосотойгоор һаагаа... һүнэй ехээр абтаха ... ниинь элитэ.

— Зундаа бэлшэ... уһанда абтаад, мал ... газар муутай байжа, ... га һаагдаа. Мүнөө ... үбэлэйнь байрада зө... тэдэнээ ороһо тарян... рида, сабшалангай хэ... гоондо адуулнабди. ... ашаар олонхи фермэд... горитой һаагдадаг ...

Хэнэйшье мэдэһээр, ... таря хуряалга, тэжээл ... хэлгын тон харюуса... хүдэлмэриин түлэг ябаж... һаниинь ойлгосотой. ... шье ажахынгаа шухал... бард — мал ажал туха... тажа болохогүй.

Совхозойхид оролдо... бал, энэ жэлдэ һү һаа... рэндэ худалдаха түсэ... гаяа дүүргэхэ гүйсэд а... Энэ үедэ тариалан, саб... дээрэ малай эдихэ тэ... элбэг байһаниие хараа... жа, үнеэдтэ нэмэлтэ ... тэжээл һайса эдюулх... хала. Һаалишадай аж... дэлмэриие зүбөөр эмхи... тэдэнэй дунда социал... рысөө аша үрэтэйгөөр ... рүүлхэ тушаа совхозой ... ци .партком, хүдэлмэр... комитет ехэхэн хүдэлм... хэ зэргэтэй.

В. Шелковн...
«Баргузинская пр...
газетын хүдэлмэри...

Үйлэдбэриингөө даабариие 140 процентһээ доошо бэшээр дүүргэхэ гэжэ мүрысэдэг Яков Борисовой даадаг хабсаргагшадай бригада ажалдаа үльгэр жэшээ харуулна. Улаан-Үдын шэлэй оньһожоруулагдаһан заводые һэльбэн заһабарилга дээрэ ажаллажа байһан тус бригадынхид бүхы ажалаа һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэр цехэй хушалта хэхэ даабаряа һаяар дүүргэжэ, барилгын ондоо шухала объектдэ ошохонь. Зураг дээрэ: хабсаргагшадай бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) А. Скоробогатов, М. Слабуха, В. Перхаев, Б. Никифоров, Я. Борисов.

И. ОСЕТРОВОЙ фото.

Үйлэдбэримнай 3 дахин үргэдөө

Август һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив шэнэ амжалта түйлаба. Валовой продукци үйлэдбэрилхэ 8 һарын даабари августын 16-да дүүргэгдээд, һарын эсэс болотор сентябриин түсэбөөр 283 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэһэн байна. Иигэжэ манай заводой коллектив һайн шанартай 190 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл түсэбһөө гадуур Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээбэ. Түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэһэн энэ шэлые хэрэгтэй газартань эльгээхын тула түмэр замай 95 вагон хэрэгтэй болоно.

Түрэл Буряадтамнай социалис индустри байгуулжа эхилһэн түрүүшын жэлнүүдэй туршада ашаглалгада оруулагдаһан шэлэй завод шэнэ, мүнөө үеын түхеэрэлгээр хангагдаһан промышленна томо предприяти болон хүгжөө. 28 жэл соо сонхын шэл үйлэдбэрилдэг заводнай бүтээдэг продукциингаа хэмжээ жэл ерэхэ бүри ехэ болгожо, шанарыень һайжаруулжа байһаар. Үйлэдбэриингөө үргэдхэгдэхэтэй хамта хүдэлмэришэдэй тоо олошоржо, тэдэнэй мэргэжэл шадабари дээшэлнэ. Тиимэһээ заводой коллектив мүнөө үеын эрилтэдэ харюулмаар ажал хэрэгээ эмхидхэнэ, амжалта түйлана.

1936 оноойхитой сасуулбал сонхын шэл үйлэдбэрилгэ гурба дахин ехэ болгогдоо. Ганса нёдондо жэлэй туршада заводой ажаллажа эхилһэн түрүүшын дүрбэн жэлдэ бүтээгдэһэн продукциһаа ехэ продукци үйлэдбэрилэгдэһэн юм. Мүн энэ хугасаа соо ажалай бүтээсэ зургаа дахин дээшэлүүлэгдээ, продукциин шанар һайжаруулагдаа. Харин һүүлшын жэлнүүдэй туршада 1-дэхи сортын сонхын шэл үйлэдбэрилгэ 41,9 процентһээ 78,5 процентдэ хүргэгдэһэн болоно. Энэ жэлэй 8 һара соо шэлэй шанар улам һайжаруулагдаа, үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы шэлэй оройдоо 3 процентнь 3-дахи сортоор сэгнэгдэһэн юм.

Манай завод ганса республика дотороо түрүү һуурида гараа бэшэ, харин оронойнгоо шэл үйлэдбэрилдэг предприятинуудай дундаһаа шалгаржа ябана. Долоон жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэл соо үйлэдбэриин хуушан талмай дээрэһээ продукци абалга 58,0 процентээр ехэ болгогдоо, ажалай бүтээсэ 51,4 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Мүн энэ хугасаада хүдэлмэришэнэй салин 31,8 процентээр ургаһан байна. Долоон жэлэй 4,5 жэлэй туршада заводой коллектив 2 миллион 144 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилбэ гэхэ гү, али 780 вагон эрхим шанартай сонхын шэл Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта бэлэглэбэ.

Шэлэй заводойхид ямар аргаар иимэ амжалта түйлааб гэхэдэ бүхы коллективээрээ, цех, халаан, участок, бригадаараа эбтэй эетэйгээр ажаллана. Хүдэлмэришэд бүхы заводоороо коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхэ гэжэ мүрысэн, шэнэ ёһоор ажаллаха, ажаһуухые оролдоно. Коммунис ажалай алдар солотой болохын тула мүрысэжэ байһан 12 цех, 27 халаан, участогай, 22 бригадын хоёр цех, дүрбэн халаан хоёр бригадада энэ нэрэ зэргэ олгогдоһон. Үйлэдбэриин 300 түрүүшүүл коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй юм.

Үйлэдбэридөө техническэ дэбжэлтэ түйлаха, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, ажалаа оньһожоруулха, уралан нарижуулгын хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулһанай ашаар лэ амжалта түйлагдажа байна. Нёдондо жэлдэ шэнэ техникэ нэбтэрүүлжэ, 75,0 мянган түхэригэй, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулга бэелүүлжэ, 309 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

Заводой түрүүшүүл үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха асуудалда энэ жэлэй эхинһээ ехэ анхарал хандуулһаар. Энээнэй ашаар машино-ванна цехэй дээдын талмай оньһожоруулха, автоматизацилха асуудал шиидхэгдээ. Шэл һунаан татаха бүхы машинанuудта конвейер, мүн автомат арбаар шэл отолхо түхеэрэлгэ тодхогдобо. Мүн шэл шанадаг пеэшэнэй температура хэрэгтэй зэргээрнь байлгаха ажалда автомат түхеэрэлгэ хэрэглэгдэдэг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар шэлэй шанар һайжаруулха, продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ шэнэ арга олгогдобо. Шэл шанаха пеэшэниие капитальнаар заһабарилгын үедэ үйлэдбэриие оньһожоруулха хэдэн түхеэрэлгэ тодхогдоһон, 62,2 мянган түхэригэй арьбалалта үгэхэ эмхидхэлэй-техническэ 50 гаран хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэһэн байна.

Байгша оной туршада уралан нарижуулгын 112 дурадхал оруулагдаад, тэдэнэй 87-ниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 34,6 мянган түхэригэй алмалта хэхэ арга олгогдобо. Эдэбхитэй 80 гаран хүдэлмэришэд уралан нарижуулгын ажалда саг үргэлжэ хабаадалсадаг болоо. Тэдэнэй дундаһаа нүхэд Е. Е. Горбатенко, А. Н. Птицын, Л. Н. Васильев, И. Ф. Котов, Н. Д. Доржиев, Б. Г. Бордонов, К. Г. Еропкин, И. М. Громов үнгэрһэн 8 һара соо тус бүридөө уралан нарижуулгын 4—4 дурадхал оруулба.

Шэл шанаха пеэшэниие капитальнаар заһабарилһанай, ажал оньһожоруулха түхеэрэлгэнүүдые тодхоһоной, тусхай хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй ашаар энэ жэлдэ бии байһан бүхы системын хүсэ шадалые 88 процентээр ехэ болгохо арга хангагдаба.

Заводой эбтэй эетэй коллектив түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амараагүй, өөһэдынгөө урда шэнэ зорилгонуудые табиба. Тэдэнэр бүри энэ жэлдэ даабариһаа гадуур 300 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилхэ байһанаа мэдүүлээ.

Заводой хүдэлмэришэд долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэхэ, продукци даабариһаа гадуур үйлэдбэрижэ, Россин Федерациин 30 миллиардын тоодо өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха гэжэ мүрысэнэ.

К. Исаков,
шэлэй заводой түсэблэлгын таһагай начальник.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной сентябриин 7.

Урдынгаа алдууе дабтана

Колхоз, совхозуудай хонишод ерэхэ жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абахын тула хонидоо богони болзорто, һайн шанартайгаар үрэжүүлхые оролдоно.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудта энэ хүдэлмэри тон ехээр унжагайруулагдана. Жэшээ болгон Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Сэлэнгын совхоздо хонидые үрэжүүлхэ хүдэлмэриин ямараар ябажа байһые хараад үзэе. Энэ ажахы түсэбэйнгөө ёһоор 25000 хонидые үрэжүүлхэ зэргэтэй юм. Теэд һүүлшын мэдээгээр оройдоол 5400 гаран хонид үрэжүүлэгдээ. Тиигээд байхадаа түсэбынь оройдоо 19 процент дүүргэгдэһэн болоно.

Хонидые үрэжүүлгэ Сэлэнгын совхоздо яахадаа муугаар ябуулагдана гээшэб? Нэн түрүүн энэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ, зарим отаранuудта хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ зоотехническэ ёһо гурим сахигданагүй, хонидые дабхар (үглөө, үдэшэниинь) үрэжүүлхэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Д. Гомбоевой ажалладаг отарада тиимэрхүү ябадал үзэгдэнэ. Энэ отарынхид үнгэрөөшэ жэл хонидһоо тон үсөөн хурьга абаһан байбашье, урданайнга... дууе дабтана.

Техник-үрэжүүлэгшэ Цыренов ажалдаа ха... муугаар хандана. Энэ... отаранuуд дээгүүр ог... нагүй, искусственнаар ... жүүлгэдэ хэрэглэгдэдэ... нуудые һайнаар эдеэ... гүй. Хэтэрхэдээ хүдэл... үедэ «хатуу харатай» ... лаад ябадаг заншалта... ник-үрэжүүлэгшэ Цы... ажалдаа муугаар ха... һаа боложо, үнгэрһэ... энэ ажахы мянгаад ... гарзалуулһан юм. Теэд ... зой дирекци, партийна ... тет ямаршье хэмжээ а...

Хонидые үрэжүүлхэ ... үнгэржэ байна. Теэд ... гын совхозойхид юунд... дана гээшэб? 20000 ... хонидые хэзээ үрэж... түсэбөө дүүргэхэнь ... Эдэ асуудалнуудта с... директор Н. А. Ме... партийна комитедэй се... С. Б. Цыбенов гэгшэд ... үгэхэ бэзээ гэжэ найда...

В. Щепо...

6 мянган хонид үрэжүүлэгдээ

Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхоз ниитынгээ хонин һүрэгые олошоруулха зорилготойгоор нилээд хүдэлмэри хэжэ байнхай. Хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрые һайжаруулжа, тоо толгойень олошоруулжа шадабал, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ болоно бшуу. Тиимэһээ хонидоо үрэжүүлхэ хэрэгые һанаһанда хүрэмөөр, ураг шатайгаар эхилһэн байна. Ахалагша хонишод энэ хэрэгтэ өөһэдөө оролсоно. Мүнөө хамта дээрээ тус колхоздо 6 мянган эхэ хонид үрэжүүлэгдэнхэй.

Хонишод Р. Чойбонов, Д. Галсанов, Н. Цырендоржиев, Г. Колмаков гэгшэдэй отарын 700—700 хонид үрэжүүлэгдэжэ дүүрэбэ.

Д. Доржиев.

ТУГАЛНУУД ТАРГАЛУУЛАГДАНА

Үбһэ хуряалгын халуун хаһа дүүрэхэ тээшээ дүтэлжэ, сабшалан, нуга дээгүүр һүринүүд жэрылдэн бодонхой. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэриһөө «сүлөөрһэн» нуга сабшалангай дахин ногооржо эхилхэдэ, Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Восточные Саяны» колхозой малшад хэнзэ ногоон дээрэ тугалнуудаа бэлшээн таргалуулна. 1-дэхи отделениин залуу малшан Аюша Баторов тугалнуудаа эгээн түрүүлэн хэнзэ ногоондо гаргаа. Тус отделениин 120 тугал Ойбой гэжэ нугада бэлшээгдэнэ.

— Урда һарада туг... риингөө шэгнүүрые ... 700 граммаар нэмээд... Мүнөө хэнзэ но... адуулжа эхилһэн ха... ришье ехэ амжалта ... жа шадаха байхаб,... А. Баторов хөөрэнэ. ... тугалшанай хэлэһэн ... хүрэхэнь лабтай.

С. Ар...

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

Түргэн туһаламжа хэрэгтэй

ондо Хорин аймагай ын сомонои Загустай до амбулатори, нарай- гэр, больницын бай- ригдажа, аймагай түб н тосхонһоо аргашан гээд, тэндэхи зон өөһэ- нэлгын эмхи зургаан- ожо амараа һэн.

мүнөө тэрэ больница үргэдхэгдөө гү, али шэ- һэльбэгдэжэ заһагдаа ы. Тээсгэн, июлиин 10- дэр Хори тосхондохи ургаанһаа хатуу захи- буужа ерэбэ. Юун гээ- «Чисаанын сомоной За- тосхоной больницые эмнэлгынь хэрэг- ые Хүртэйн леспромхо- зой больницада абаашаха. Загустай тосхондо фельд- шерскэ пункт үлөөхэ». Иимэ шанга захиралта юун дээ- рэһээ боложо үгтөө юм? Бодоод үзэгты: Чисаанын совхозой 5-дахи, 6-дахи отде- ленинүүдтэ 2000 шахуу хүн зон ажаһуудаг. Мүнөө тэндэ больницын үгы дээрэһээ үб- шэлһэн хүнүүд Загустай тос- хонһоо 15 модо холо газарта оршодог Хүртэйн больница гү, али мүн лэ 15 модоной газар- тахи Дээдэ-Худанай больница- да ошохо баатай болоно.

Һаяхан Хульхэсөөнэй мал- шан Х. Кукшинова гэгшэ үб- шэлһэн үхибүүгээ Хүртэйн больница абаашаа һэн. Тэндэ- хи эмшэлэгшэ—хирург Алек- сандр Космынин би үхибүүнэй врач бэшэб, энээнээ Хэжэнгэ абаашагты гэжэ хэлэһэн юм. Теэд үбшэн үхибүүдые аяар 60 —70 модоной газарта абаашаха гээшэ бэлэхэн бэшэ хэрэг даа. Дээдэ-Худанай больницаһаа түргэн туһаламжын машина эрихэдэ, тэрэнь ходо үгы, нэгэ тээшээ ябашаһан байдаг. Хүр- тэйн больницаархин Чисаанын совхозой хүдэлмэришэдые хангажа шадахагүйбди, өөһэ- дымнай леспромхозой хүн зон олон гэжэ шалтадаг.

Эгээл иимэһээ Загустай тос- хоной ажалшад хүндэ хүшэр байдалда ороод байна. Тос- хондо жэлэй турша соо олон эхэнэрнүүд нарайлдаг. Загус- тайда нарайлалгын гэрэй үгы дээрэһээ 10-аад эхэнэр өөһэ- дынгөө гэртэ нарайлһан байха.

Загустайда хэзээ больница нээхэб? Юушье мэдэгдэнэгүй. Хориин аймгүйсэдкомой түрүү- лэгшэ Б. Аюровһаа гү, али Хориин главна врач А. Мезен- цевһээ энээн тухай асуугты. Элүүрые хамгаалгын мини- стерство энэ хэрэгые хаража үзөөд, хэмжээ дары абаг лэ.

Ц. Дарибазарон,
багша.

Загустай тосхон.

Шэнэ эршэтэйгээр

й дэлюун тэнюун сагаар тай нютагаа ошожо, ая- хидоор үнгэргөөб.

партсъездын нэрэмжэтэ ой суута малшан, мүнөө ир Жамса Бадмаевай айхидто туһалжа, гуша га- ури үбһэ хуряалсаһан бай- омск. Шэтэ хотонуудта һу- манай нютагай хүбүүд, ба- бидэнтэй хамта хүдэлэл- жал хэжэ жаргадаг, амар- ад зүб хэлсэдэг. Мүнөө һургуулиингаа аудитори соо ороод байхадаа, хэр зэргэ амар- һамни мэдэрэгдэнэ. Шэнэ хүсэ, зориг нэмээд, ном дээрэ һууха саг ерээ. Хойто эдыдэ нютагайн- гаа үхибүүдэй багшань болоод, эрдэмэй дээжэ олгохо гэһэн хүсэл эрмэлзэлни хүсэлдэхэнь.

Р. Рыгзенова,
пединститутдай түүхэ болон хэлэ бэшэгэй факультедэй 5-дахи курсын студент.

Үнэн һайхан сэдьхэлһээ

л нютагтаа кол- тоггоһонһоо хой- жал хүдэлмэридэ зүрхэнһөө ханда- алладаг хүнүүд ин. туршалга-үй- илгын ажахыда м. Цыпил Дармае- Дармаев тэдэнэй нь болоно.

р наһатай боло- Цыпил Дармаев ажал бэдэржэ, гээгдэжэ ябаа- байха. Харин за- лтай адли ажал- өрынгөө баян дүй тэдэндэ дам- байдаг юм. нень ажахын хү- лэгшэд һайн мэ- үн тэрэнһээ зүб- бадаг.

эгшэ хабар ажа- хын 3-дахи отделениин эрхилэгшэ Пурба Ни- маевич Лубсанов нүхэр Дармаевтай ажал дээ- рэнь уулзаад: «Таамнай Ивалга голойнгоо урда бэеын сабшалангай га- зар уһалха болоо хат. Хэнэйшье мэдэхээр, ажалынь хүндэхэн бай- ха» гэжэ хэлээ бэлэй.

— Дайда дэлхэй ба- ян юм, шадажал ажал- лаха хэрэгтэй. Уһалуу- жам. Үбһэ хуряалгын үедэ тэндээ ажалла- хаб,—гээд Цыпил Дар- маев харюусаа һэн.

Тэрэ үдэрһөө энэ нү- хэрнай сабшалангай га- зар уһалжа эхилээ. Үдэр һүниие илгангүй, унаһан малгайгаа абан- гүй ажаллажа. 200 га сабшалангай газар бо- гонихон болзор соо 3— 4 дахин уһалһан бай- на.

Сагшье ошожо, үбһэ хуряалгын ажал эхил- бэ. Цыпил абгай үбһэ һүрилхэ звено хэдэн хүнһөө эмхидхээд, ажалдаа шударгыгаар ороһон юм. Ажалаа зү- бөөр эмхидхэһэнэй ашаар үбһэ хуряалгын- гаа хүдэлмэри энэ зве- но богонихон болзор соо дүүргэв. Цыпил Дармаевай звенодо 2600-гаад центнер һайн шанартай үбһэн хуряаг- дажа, 50 гаран томо һүри бодхогдонхой.

Энэ звеногой ажалла- һан газарһаа урдандаа гектар бүриин 7—8 центнер үбһэн абтадаг һаа, мүнөө жэл 12—13 центнер абтаа. Энэмнай Цыпил Дармаевичай ажалдаа үнэн зүрхэн- һөө хандажа ажаллаһа- най аша үрэ гээшэ. Һайн даа, һайнаар ажаллаа Цыпил Дарма- ев!

Иигэжэ Цыпил Дар- маев ниитын ажал хү- дэлмэридэ эдэбхитэй һайнаар хандадаг. Тии- мэһээ Ивалгын тур- шалга-үйлэдбэри л г ы н ажахын дирекци болон партийна комитедэй зүгһөө нэгэнтэ бэшэ үнэтэ шанда, һайшаал- да хүртэһэн байха.

В. Доржиев,
ажахын хүдэлмэришэн.

Хилын саанаһаа

...икын олонхи хүн Москвагай хэлсээе дэмжэнэ

...-ЙОРК, сентябриин 5. ... Миннесота штадай бээ хүсэһэн хүн бү- табаниинь агаарта, ...ин дайдада, уһан до- ...рна зэбсэг туршалгые тухай хэлсээе Амери- ...лбоото Штадуудай се- ...эслэн баталха ёһотой ...дүүлнэ. Иигэжэ «Мин- ...с трибюн» газетэ мэ- ...н байна. Тус газетэ ...гай хэлсээн тухай хүн ...имар һанамжатай бай- ...һаяшаг тодорхойлһон Тиихэдэнь Миннесота бээ хүсэһэн хүн зо- процентнь Москвагай һайшаагаа. Тиигээд ...элхэй дээрэ эб най- бэхижүүлхэдэ тус туһа нэмэри болохо ...дэнэр һанамжална.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргаһаар

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 5. (ТАСС). Алабама штадай Бирмингем городто үндэһэ яһанай илгаа гаргаһан тухай Америкын хэблэлдэ бэшэгдэ- нэ. Алабамын һургуулинууд- та һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэн түрүүшын үдэр таа- гүй байдал тохёолдоо. Шта- дай зэбсэглэһэн полициинхид негр үхибүүдые сагаан арһа- танай үхибүүдтэй суг һургуу- лида оруулхагүй гэжэ оролдо- бо. Штадай губернатор, үндэ- һэ яһанай илгаа гаргадаг Уоллес гэгшын захиралтаар полициинхид иигэжэ ерэһэн байна. Мүн энэ губернатор хара арһатай, сагаан арһатай үхибүүдтэй сугтаа һураха һургуулиие хааха гэжэ заа- бари үгөө.

Үндэһэ яһанай илгаа гар- гагшадые тэндэхи засагаар- хид дэмжэнэ. Тиигээд тэдэ хорото этэгээдүүд негрнүүдэй гурбан хүтэлбэрилэгшэдтэ добтолоо. Негрнүүдэй эдэ хү- тэлбэрилэгшэд үхибүүднай сагаан арһатанай һургуулида орохо эрхэтэй болохо ёһотой гэжэ тэмсэһэн байгаа. Бир- мингем городто үсэгэлдэр һү- ни үндэһэ яһанай илгаа гар- гадаг хэтэрмэ этэгээдүүд негрнүүдэй хүтэлбэрилэгшэ Артур Шорез гэдэгэй гэрые һандаргаба. Артур Шорез ха- даа Джеймс Худ гэдэг негр хүбүүнэй Алабамын штадай университедтэ ороходонь ту- һалһан юм. Сагаан арһатай, хара арһатай үхибүүдые амяарлан һургаха эшэгүүри- тэй муухай ябадалые болюул- ха хэрэгтэй гээд тэрэ эрилтэ табидаг һэн. Гэр байрыень тэһэрдэг зүйл хэрэглэжэ һан- даргаха үедэнь Шорез, тэрэ- нэй гэртэхин амиды гаража шадаба. Хорёод хоногой саа- да тээ үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад Шорезэй гэрэй ха- хадые бомбо тэһэлжэ эбдэ- һэн байгаа. Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай бүдүүлиг муухай аашые городой негр ажаһуугшад зэбүүрхэн буруу- шаана.

Иимэ хорото аашануудые- ень буруушаажа, негрнүүд жагсаалда гараа. Жагсаал- шадай хажууда ерэһэн поли- циинхид карабинаар хии дээ- шэнь буудаа. Энэ үедэнь үн- дэһэ яһанай илгаа гаргадаг этэгээдүүд углуу тохойһоо негрнүүд тээшэ хэды дахин буудаа. Штадай полициин мэдээсэһээр, жагсаалда ха- баадаһан нэгэ негр алуулба. Тэрэнь 20 наһатай Джеймс Фолей байгаа.

Жагсаалшадые полициин үлдэжэ тарааха үедэ найман негр шархатаад, больницада абаашагдаа.

Иимэ хатуу шанга шуһата тулалдаа хэжэ, зобожо, ту- лижа, негрнүүд үхибүүдэйн- гээ бултантай адли байха эр- хын түлөө тэмсэнэ.

...РГ-е милитаризацилха шэнэ алхам

...Н, сентябриин 5. ... Баруун Германиин ...ерэй хүтэлбэри мүнөө ...зар нютагай обороно» бии болгохын түлөө хэмжээнүүдые бэе- байна. Тиигэжэ сэрэ- ...ядуудые бии болгохо ...гой. Сэрэгэй эдэ отря- ...ндесверэй мүнөө бэе- байһан үүргэнүүдые гээд тэндэнь тэмдэг- Дайнай болоо һаань, нютагай обороно» гэ- стратегическэ түхеэ- ...дые хамгаалха, уһа ...е гаталха хэрэгые хан- ...исанай парашютист- тэмсэхэ юм гэжэ тэн- ...лбарилагдадаг.

...р нютагай обороно» отрядуудта 1966 ондо ...ан хүн хабаадаха гээд ...гдэнэ. Эдэ сэрэгүү- ...ндесвертэй зэргэ байл- юм. Зүгөөр НАТО-гой ...ованида хабаагүй бай- ...

...н Германиин армида бодото албанай болзор дүүр- гэһэн, бундесверэй солдат яба- һан хүнүүд «газар нютагай обороно» гэдэгтэ хабаадаха гээд тус оборонын команда- лагша генерал-лейтенант Шватло-Гестердингын мэдүүл- гэһээ элирнэ. Иимэ мэдээсэ- лые ДПА агентство дамжуул- һан байна. Даб дээрэ һайн дураараа алба хэхэ хүнүүдые эдэ эмхидхэгдэхэ отрядуудта абаха юм.

Эдэ отрядуудта хабаадаха хүнүүдые суглуулхын зорил- гоор Германиин Федеративна Республикада сентябриин 15- һаа эхилээд тусхай ойлгуу- ламжын хүдэлмэри ябуулха байна. Оборонын министр фон Хассель эндэ шиидхэхы үүр- гэтэй байха.

«Газар нютагай оборонын» отрядууд ерэхэ жэлдэ сэрэгэй һургуули хэжэ эхилхэ гээд генерал Шватло-Гестердинг мэдээсээ.

...Н-ой Аюулгүйн Соведые зарлахань

...-ЙОРК, сентябриин 6. ... ООН-ой Аюулгүйн ...е сентябриин 9-дэ зар- ...эд эндэ соносхогдоо. ...йн Совет Урда Родези- ...олдоһон байдалые зүб- ...сэхэ юм. 27 оронуудай ... ёһоор Аюулгүйн Со- вет зарлагдаха болобо. Урда Родезиин анханай байһан хүн зониие доромжолхо политика Англи бэелүүлнэ. Тиигэжэ уласхоорондын эб найрамдал- да аюул тохёолдуулагдана гээд эдэ 27 оронууд мэдүүл- һэн байгаа.

Һонирхолтой мэдээсэл

ТҮРҮҮШЫН ТУРШАЛГА

СССР-эй Наукануудай акаде- миин океанологиин институдай Номгон далайн таһагай эрдэмтэд «Хара далайн булан» гэдэгые ла- бораторидоо бии болгоо. Алас Дурна зүгтэ байдаг трепангнуу- дые Хара далайнхи шэнги эрхэ байдалда байлгажа болохо гү гээд тодорхойлхо зорилго табиба. Тиигэжэ тусхай аквариум тэдэнэр бии болгоо. Алас Дурна зүгэй да- лайнуудай уһанай бүридэл Хара далай шадарайхиһаа тон ондоо юм.

Шэнэ эрхэ байдалда трепанг абаһаар ядалданагүй. Саашадаа дадаһаар трепангнууд Хара да- лайда байжа шадаха байна.

(ТАСС-ай корр.).

МАЙЯ ГЭДЭГ ҮНДЭҺЭ ЯҺАТАНАЙ БЭШЭГ ТУХАЙ

Түүхын эрдэмэй доктор Ю. Кнорозов майя гэдэг үндэһэ яһа- танай үзэг бэшэгтэй байһаниие шэнжэлжэ, шэнэ тобшолол гар- габа. Юуб гэхэдэ Центральна Аме- рикын анханай һуурин үндэһэ яһатан үзэг, бэшэгтэй байгаа гү гэжэ зуун жэлэй туршада эрдэм- тэд шэнжэлһэн байна. Майя гэ- дэг үндэһэ яһатан үзэг, бэшэгтэй байгаа гээд эрдэмтэн Ю. Кноро- зов тоолоно Иероглиф үзэг бэшэг дэлхэйн арадуудта юрэнхыдөө адлирхуу маягтай байдаг гэжэ майя үндэһэ яһатанай бэшэгые шэнжэлхын урда тээ ойлгодог байгааб. Тиигээдшье үзэгүүд ба- һал байха ёһотой гээд тухайлдаг һэм гэжэ түүхын эрдэмэй доктор Ю. Кнорозов хөөрэнэ.

Ленинградай энэ эрдэмтын «Куц» (индюк), «Цул» (нохой) гэһэн үгэнүүдые тайлбарилан ун- шахадань, «Ц» гэдэг абяаниинь нэгэ адли тэмдэгээр тэмдэглээтэй байба. Эрдэмтэдтэ мэдээжэ боло- һон үзэгүүдые хэрэглэжэ, майя үндэһэ яһатанай эртэ, урдын ал- фавит тодорхойлжо болохо гээд Ю. Кнорозов мэдүүлбэ.

Майя үндэһэ яһатанай үзэг бэшэг тухай номые СССР-эй Нау- кануудай академи хэблэн гаргаа.

(ТАСС-ай корр.).

КАШАЛОДОЙ ГЭДЭҺЭН СОО ХОРИН ЯНЗЫН ЗАГАҺАД БАЙГАА

Галта газар гэдэгтэ ойрохоно гарпундажа баригдаһан гурбан кашалодой гэдэһэн соо хорин ян- зын загаһад байгаа. Тэдэнэй за- риманайнь эгээ утань 138 сан- тиметр, шэгнүүрынь 44 кило- грамм болоо. Дэлхэйн нэгэшье музейдэ иимэ юумэн байхагүй.

Эдэнь нототениевэ түрэлэй загаһад байгаа бшуу. Тиигээд эдэ загаһадайнь үнгэшье хубилаагүй, кашалодой шудэндэ дайрагдаһан ямаршье сараагүй байба. Тэдэ- ниие тусхай аргаар хүргэбэ. СССР-эй Наукануудай акаде- миин Ленинградай зоологическа институдта эдэ загаһадые дам- жуулан үгэхэ юм.

(ТАСС-ай корр.).

АНТАРКТИДАҺАА ОЛДОҺОН ХОРХОЙ ШУМУУЛ

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада антарктическа экспедициин гэ- шүүдтэй хамта зоологууд ябадаг болонхой. Мүльһэтэ сэбдэг орон- һоо тэдэнэр һонирхолтой зүйл- нүүдые олобо. Тиигэжэ тэрэ сэб- дэг дайдада амиды амитанай бай- даг тухай тодорхойлогдоһон бо- лоно.

Совет эрдэмтэд Королева Мод гэдэг газарһаа 0,5 миллиметр хэмжүүртэй хорхой шумуул оло- һон байна. Хойто талынь хада- нуудай ташалангдахи хүбхэндэ ажамидардаг юм.

Олон хүлтэй, далигүй хорхой шумуулнуудта адлирхуу аад, гур- ба бэшэ, харин дүрбэн паар хүл- тэй.

Иимэ хорхой шумуулай олдо- һондо гансашье зоологууд бэшэ, астроботанигууд һонирхобо. Түй- лай ехэ хүйтэндэ амиды амита- най дададаг байһаниие энэ ушар тодорхойлно. Тиигэжэ ондоо плэ- нетэнүүд дээрэ амиды амитанай бии байһаниинь баһал тодорхой- логдожо боломоор.

(ТАСС-ай корр.).

Түрүүшүүлэй нэгэн

Таряа талханай зүйлнүү- дые элдэб ургамалнуудтай холижо һайнаар буйлуу- лаад, нарай малнуудта үдэртөө гурба, дүрбэ дахин үгэжэ байхада түргэн томожодог, мяхажадаг ааб даа. Юрэдөөл малые бага байхадань һайн тэжээл дээ- рэ байлгаад, хоёр-гурбан наһатай болоходонь, мяха- най гүүртэдэ үгэхэдэ тэдэ эли бодо хүндэ шэгнүүртэй боложо, гүрэндэ тушаагда- даг гээшэ. Иимэ арга бо- ломжонуудые Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Улаан-Аха» колхозой һаа- лишан Сыдев Бизьяевна Захарова хэрэглэн, тугал- нуудаа зунай хүхэ ногоотой бэлшээреэр адуулжа, үдэ- рынь һү уулгадаг.

Нүхэр Захарова мал ажал дээрэ хори гаран жэл хүдэлмэрилжэ ябана. Энэ үе соо артелиингээ мал ажал хүгжөөхэ, ашаг шэ- мыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээдгүй ехэ хубитаяа оруулһан намтартай. Тэрэ хадаа жэл бүри хайнаг үнеэдые һаажа, һайн үрэ дүн туйлаһаншье байха. Хайнаг үнеэн бүриһөө 800 литр һү һааха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ гээд һаалишан бүхэн хэлсэдэг. Хайнаг үнеэнэй дэлэн хатуу, шэргэ- хэ үедэнь тэрэниие һула гартай хүн һаажа шадаха- гүй юм. Теэд Сыдев Бизья- евнагай гар иимэ ажал хэ- жэ һурамаг, һааляа алдан- гүй, сагаан эдеэгээ дэл- бэрүүлжэ байдаг. Мү- нөө тэрэнэй даажа байһан хайнагууд наһа- жаал боложо байбашье һаа, жэл бүри үнеэн бүриһөө ту- гал абажа, тус бүриһөөнь 600—700 литр һү һааһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сыдев Захарова тугалнуудаа эдеэ- лүүлжэ байна.

Д. Дугаров.

Сагынь алдадаггүй

Бато Барбалович Аюшеев өөрынгөө бүлэ- нэртэй колхозойнгоо мал ажал дээрэ хүдэл- жэ эхилһээр үнихэнэй. Малай харууһа шадажа эмхидхэдэг энэ нүхэр- най жэлһээ жэлдэ ам- жалта туйлажа, колхо- зой правлени, партийна организациин зүгһөө һайшаал магтаалда хүр- тэжэ ябадаг. Хуудам ха- бар үнгэржэ, зулгы зо- хид зунай эхилхэдэ, колхозой правлени за- луу малаа нүхэр Аюше- евтээл жэл бүри даал- гажа үгэдэг юм. Ула- най XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэ- шүүд Бато Барбалови- чай үндэр бүтээсэтэ ажалые ходо сэгнэжэ, магтажа ябадаг. Нүхэр Аюшеевэй нюусань юуб гэхэдэ, энэ үбгэжөөлнай адуулжа ябаһан малаа майн 15-һаа октябриин нэгэн болотор хорёодо хааха гэжэ үгы бшуу. Һүни, үдэршье хамаа- гүй, малынь талын тун- га ногоондо шунгажа оронхой, садатараа эдеэ- лээд, шалаагаа гарган уһа, сөөрэмэй эрьедэ тиирэжэ гү, али һэрюун үдэр — хээрын хүхэ ногоон дээрэ хибэдэһээ хибэжэ хэбтэдэг.

Залуу малайнгаа һайса мяхажажа, һай- жархатайнь зэргэ, тэ- дэнээ оройндо оруулжа, жэл бүри ниитынгээ һү- рэг — эбэртэ бодо ма- лые олошоруулалсажа ябадаг, һайн һайхан заншалтай замай за- луурышан юм.

Г. Бадмаев.

Яхадай АССР-тэ

БАРИЛГАШАДАЙ АМЖАЛТА

«Якутстрой» трестын барил- гашад һайндэрөө ажалай ехэхэн амжалтаар угтаба. Тэдэнэр нё- дондоной энэ үеынхидэ орходоо 1244 квадратна метр байрын талмай ниислэлэйнгээ ажалшад- та үлүү ехые үгэһэн байха юм. Гадна ажалай бүтээсын талаар долоон һарынгаа даалгабари ам- жалтатайгаар дүүргээ.

Ниислэлэйнгээ Ленинэй нэрэм- жэтэ гудамжада баригдажа бай- һан 72 байратай тэрэй барилга Совет Конституциин үдэр хүрэтэр ашаглалгада оруулхабди гэһэн уялга абаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы барилга- нууд дээгүүр барилгын хүдэлмэ- риие хурдадхахын түлөө мүры- сөөн улам үргэдэнэ.

ОРОШОД ИИГЭЖЭ ХҮДЭЛНЭ

«Рассвет Севера» гэжэ хүдөө ажахын артель долоон жэлэй эсэс хүрэтэр орынгоо тоо 15300 толгойдо хүргэхэ гэһэн түсэбтэй. Түс ажахын колхознигууд энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэе- лүүлхын түлөө бүхы арга болом- жонуудаа дүүрэнээр хэрэглэнэ.

Энэ жэл хэды хүйтэн, ута ха- бар байбашье һаань, орошодой олонхи бригаданууд түлнүүдээ бүтэн бүриноор харууһалжа ша- даа. Нүхэр Яттын даадаг брига- дынхид 100 эхэ оро бүхэнһөө 85 тугал абажа, тэдэнэйнгээ 95,3 процентые бүрин харуу- һалжа шадаа.

Нүхэд Бея, Апока гэгшэдэй бригаданууд орын түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргөө. Тэ- дэнэр зуун оро бүхэнһөө 82 тугал абаһан байха юм.

15 ҮДЭР СОО НЭГЭ ДАБХАР НЭМЭЭБЭ

«Вилюй-Гэсстройн» барилгын монтажна гурбадахи управлениин (Мирный) Афанасий Кузинай даадаг бригада алмазшадай город- то эгээн эрхим бригада гэжэ тоо- логдоно. Бригадынхид коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүндэтэ нэрэеэ ажалай алдарта хэрэгээр харюусана.

Һаяхан барилгашад барижа байһан һургуулиингаа гурбадахи дабхарые 15 үдэр соо бодхобо. Тиигэжэ барилгынгаа графигые хоёр дахин хурдадхаһан байна.

(«Социалистическая Якутия» газетэһээ).

Ургаса хуряалгада туһалхаар гараба

Зүүн-Сибириин библиотеч- нэ институдай студентнэр КПСС-эй обкомой, республи- кын Министрнүүдэй Соведэй уряада харюу болгон, Мухар- Шэбэрэй үйлэдбэриин управ- лениин колхоз, совхозуудта ургаса хуряалгын хүдэлмэри- дэ туһалхын тула эмхитэйгээр гараба.

Тэдэнэр ажалдань туһалха- һаа гадна, совхозой хүдэлмэ- ришэд болон колхознигуудай дунда лекци, элидхэл хэхэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ юм. «Коммунизм байгуулаг- шын шэнжэ түхэл тухай» гэ- һэн асуудалаар 3 дахин асуудал-харюугай үдэшэ үн- гэргэхэ, уран һайханай кон- церт 5 дахин харуулха байна. Мүн хүдөөгэй клуб, библиоте- кэ, улаан булангуудые гоё һайханаар шэмэглэхэдэ ту- һалха, ханын газетэ, «дайшал- хы хуудаһануудые» гаргалса- ха зорилготой.

12 миллиард киловатт-час электроэнерги

ЗУРАГ ДЭЭРЭ:
1. Өөрөө ябадаг үрэм- дэлгын түхеэрэлгэнүүд.
2. Хадые хүндэлэн гара- һан тунельнүүд бариг- дажа байна. Тэндэнь тус- хай экскаватор, дизель- нэ самосвал, бульдозер болон бусад техникэ хүдэлнэ.
3. Үрэмдэгшэд Рахман Курбанов Заки- ре Зубайдов ажаллажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

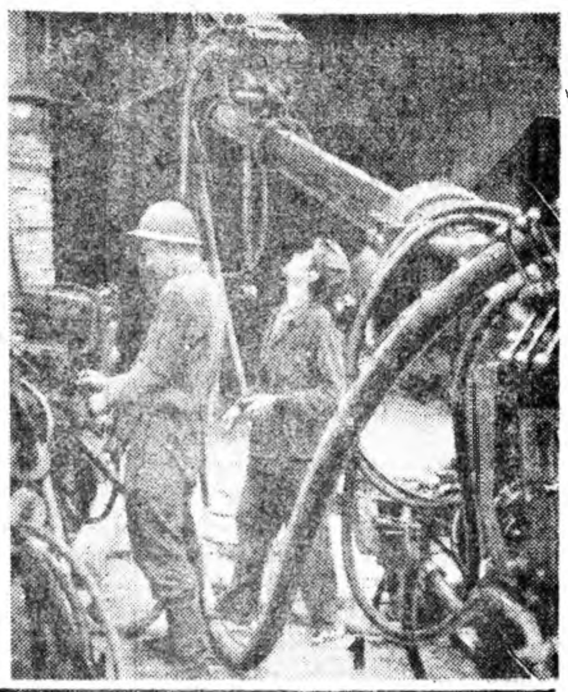

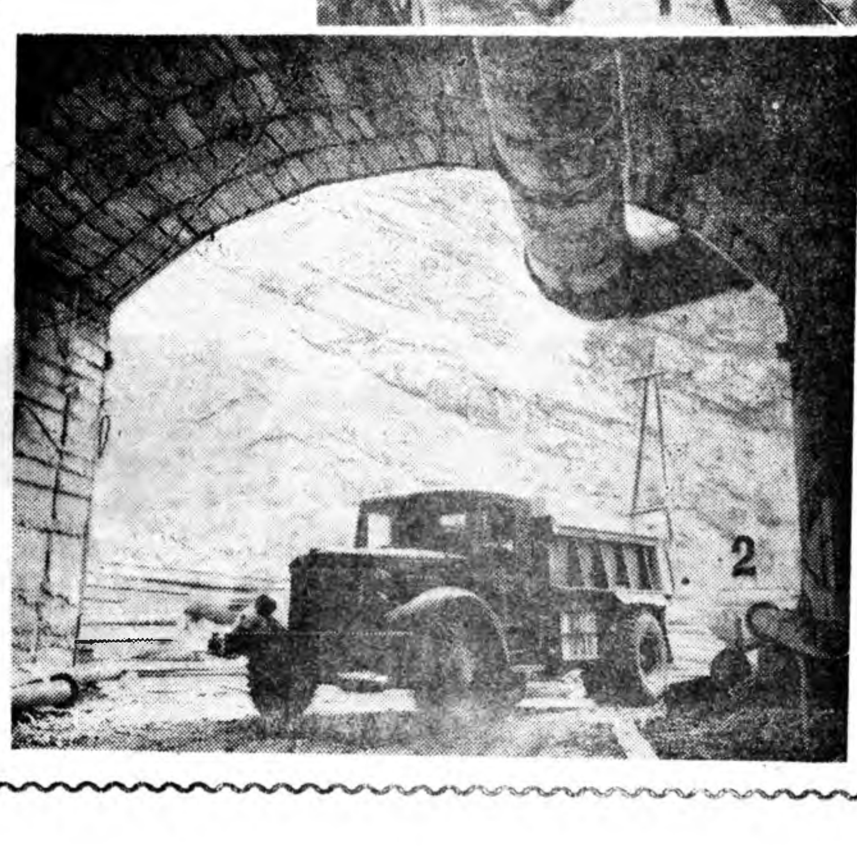

Урда. Таджикистанда, хабсагай шулуун хадануу- дай хоорондо Вахш гэдэг гол хүүен шууян урдадаг. Энэ голойнь нэрые оршуу- лаа һаа, зэрлиг аашата, түргэн гэһэн удхатай юм. Эгээл энэ багта тус бүри- дөө 300 мянган киловатт хүсэтэй 9 агрегадуудтай Нурекскэ гидроэлектро- станци бодхоогдохо байна. Мүн тэндэнь хэмэл далай- Нурекскэ сөөрэм бии бол- гогдонхой.

Нурекскэ гидроэлектро- станциин шадар 300 мет- рын үндэртэй хаалта ба- ригдаха. Тэндэнь 13 кило- метр утатай туннель мал- тагдаха. 70 мянган тонно шэгнүүртэй металлургиче- ска түхеэрэлгэнүүд хабсар- гагдаха юм. Мэргэжэлтэдэй тооложо гаргаһаар, Нурек- скэ ГЭС 12 миллиард ки- ловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргаха.

Советскэ Союзай энэ ехэ ГЭС-эй барилгада 35 үндэ- һэ яһатанай түлөөлэгшэд ажалладаг юм. Тэдэнэр до- лоон жэлэй түсэбые болзор- һоонь урид дүүргэхын тү- лөө мүрысөөндэ эдэбхитэй- гээр хабаадалсана. Тэдэнэй дунда абаһан уялгаяа ам- жалтатайгаар дүүргэжэ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө оролдосото ажалай эрхим жэшээ харуулдаг коммунис ажалай ударнигууд олон. Советскэ Союзай 2 мянган предприятинууд эндэ маши- на, техникэ эльгээдэг бай- на.

КАПИТАЛАЙ ОРОНУУДТА

Энэ хуудаһандамнай капиталис оронуудай ажалшадай хүшэр хүндэ байдал, өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй, оронойнгоо бэсэ даанхай байдалай түлөө хүдэлмэришэн ангиин тэмсэл тухай хэлэгдэнэ.

АФРИКЫН АЖАЛШАД ЖАГСААЛАА НЭГЭДҮҮЛНЭ

Африкын хүдэлмэришэн анги уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эгээл залуу отряд болоно. Мүнөөнэй энэ түбиин гүрэнүүдтэ хамта дээрээ 15 миллион шахуу хүдэлмэришэд тоологдодог. Африкын 240 миллион хүн зоной дундаһаа гараһан 15 миллион хүдэлмэришэд тиимэ олон бэшэшье һаа, баһал ехэхэн хүсэн болоно. Илангаяа колониализмын үлэгдэлые эсэслэн усадхахын түлөө тэмсэлдэ энэ хүсэн туйлай ехэ үүргэ дүүргэхэ хуби заяатай гээшэ.

Мүнөө үедэ Африкын оронуудай профсоюзуудай зэргэдэ 3 миллионһоо дээшэ ажалшад жагсанхай. Империалистнуудай колониальна дарлалта доро хүгжэжэ байһан экономикотой Африкын гүрэнүүдэй ажалшадай ехэнхи хубинь хүлһэнэй батраагууд болоно.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлдэ империалистнууд Африкада национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе даража шадахаяа болиһон байна. Энэ ехэ хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ хүдэлмэришэн анги ябалсана. Мүнөө эндэхи пролетариат уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин туһаламжаар профсоюзуудта нэгэдэжэ байна. 1945 онһоо хойшо Нигери, Камерун, Уганда, Урда Родези, Конго болон бусад оронуудта ехэ ехэ забастовконууд боложо эхилээ һэн.

Колониализмда эсэргүү хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн профсоюзуудые хоорондоо нягта холбоо барисаатай байхые баадхана гээшэ. 1947 ондо бүхэдэлхэйн профсоюзуудай федерациин үүсхэлээр Дакарада Африкын оронуудай профсоюзуудай түрүүшын конференци зарлагдажа, тэрээндэ 19 гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадалсаһан байна. Гэбэшье тэндэ профсоюзуудай нэгэдхэгдэмэл центр байгуулха арга олдоогүй һэн. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ Африкын зарим гүрэнүүдэй профсоюзууд империалис гүрэнүүдэй нүлөөһөө хүсэд таһараагүй, элдэб олон хараа шугам баримталдаг байһан.

Африка түбидэ 1950 оной үеэр ангиин тэмсэл шэнэ хүсөөр дэлгэржэ эхилээ. 1950, 1952, 1958 онуудта хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ тон ехэ забастовконууд боложо эхилээ. Хүдэлмэришэд хариин монополинуудай эзэд-баяшуулда түрүүшээр экономическа эрилтэ хэдэгшье һаа, бүхы тэмсэлээ колониальна дарлалтада эсэргүүгээр дүүргэдэг болоо. Иимэ үедэ пролетариадай бүхы хүсэеэ нэгэдүүлэн жагсааха—тон шухала зорилго мүн. Тиимэһээ 1957 оной январьда Дагомейдэ 9 гүрэнэй профсоюзуудай түлөөлэгшэд сугларжа, Хара Африкын ажалшадай нэгэдэл байгуулха гэһэн шиидхэбэри абаһан байгаа. Энэ үедэ тэрэ нэгэдэл өөрынгөө зэргэдэ 800 мянган хүниие жагсаажа, колониализмда эсэргүү тэмсэлдэ Африкын пролетариадай хүсэтэ зэбсэгынь болоһон байха юм.

1958 оной декабрь. Африкын арадуудай Аккрада болоһон түрүүшын конференци хара түбиин оронуудай бүхы профсоюзуудые нэгэ эмхитэй болгохые уряалаа.

Хойто жэлынь хэдэн олон гүрэнүүдэй профсоюзуудай түлөөлэгшэд сугларжа, бүхэафрикын профсоюзуудай конференциин бэлэдхэлэй комитет байгуулһан гээшэ.

Гэхэтэй хамта, колонизаторнуудай агентура, империалистнууд тэрэ проектынь бэелүүлгэдэ һаад ушаруулжа шадаа. «Сүлөөтэ» профсоюзуудай бүхэдэлхэйн конференци Африкын зарим профсоюзуудые национально-сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлэй гол зорилгонуудһаа хазагайруулһан байна.

1961 оной майда Касабланкада болоһон бүхэафрикын профсоюзуудай конференци дээрэ Африкын профсоюзуудай нэгэдэлэй түлөөлэгшэд ба шэнэ колониализмын тагнуулшад хоёрой хоорондо шанга тэмсэл болоо. Олонхи профсоюзай түлөөлэгшэд шэнэ колониализмын тагнуулшадые шангаар элирүүлэн шүүмжэлжэ хаяад, бүхэафрикын профсоюзуудай федераци байгуулжа һалаһан байна. Тэрэнэй зэргэдэ 2 миллион хүн жагсажа, Африкын пролетариадай ехэ илалтаар дүүрээ.

Гэбэшье хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлэй дайсан харша этэгээдүүд һанаагаа амараагүй. Тэдэнэр 1962 оной январьда шэнэ конференци зарлажа, Африкын профсоюзуудай конференци байгуулбабди гэжэ хашхаралдаа бэлэй. «Африка Тудэй» гэжэ журнал тэдээн тухай иигэжэ бэшээ һэн: «Дакарада болоһон профконференци политическэ зорилготойгоор, тодорхойлбол, Бүхэафрикын профсоюзуудай федерацитай тэмсэл хэхэ зорилготойгоор болоһон суглаан гээшэ». Түрүүшын үедэ шэнэ профцентрэй хүтэлбэрилэгшэд «сүлөөтэ» профсоюзуудай туһалалтаар коммунизмда эсэргүү пропаганда ябуулжа эхилһэн байгаа. Теэд удангүй хубилалта болоо, зарим хүтэлбэрилэгшэд шэнэ профцентрһээ намнагдаа.

Эдэ баримтанууд империалистнуудай һанаһан соогоо Африкын профсоюзуудай ажал ябуулгые хэрэглэжэ шадахагүй байһые гэршэлнэ. Бэеэ даанхай байдалай, колониализмын бүхы үлэгдэлые эсэслэн усадхахын түлөө тэмсэлдэ жагсаһан оло миллион ажалшад профсоюзуудай зүб замаар дабшалгада ехээр нүлөөлһэн байна.

«Сүлөөтэ профсоюзуудай уласхоорондын конференци шэнэ колониализмын хорото муухай зорилго бэелүүлхые оролдоно гэжэ Африкын хүдэлмэришэн анги һайн мэдэнэ. Тиимэһээ тус конференци Африкын профсоюзуудай хорото дайсаниинь болоно» гэжэ Ганын профсоюзуудай Конгрессэй генеральна секретарь Джон Тетега мэдүүлһэн байна.

Ю. Попов.

«Новое время» журналһаа.

Хохидолто урьһаламжын хойшолон

Экономическа талаараа хүгжэлтэ багатай оронуудта ехэ хохидолтой урьһаламжа үгэхэ ушар тэдэниие империалистнуудай дарлалта дороо барижа байха гол аргануудай нэгэн байгаа. Мүнөө үедэ финансова урьһаламжын үүргэ бүри дээшэлэнхэй. Юуб гэхэдэ, империализм өөрынгөө дарлалта мүлжэлгые хамгаалхын тула олонхи ушарта экономическа туһаламжын аргаар халхабша хэхые оролдоно. Хариин империалис гүрэнүүдһээ урьһаламжа абалга национальна бэеэ даанхай байдалда ямар ехэ аюултай байһаниие Турциин бодото байдал дээрэһээ хаража болохо юм.

НАТО-гой түсэбөөр зэбсэгжэлгэдэ тон ехэ гаргаша хэһэн дээрэһээ Турциин экономико яаха аргагүй ехэ бэрхэшээлдэ ороһон гээшэ. Баруун гүрэнүүдэй монополинууд Турциин экономикые өөрынгөө мэдэлдэ абахын тула үгэсэһэн байна. Энэ зорилгоор нёдондо зун Турцида туһаламжа хүргэхэ консорциум (империалистнуудай финансова нэгэдэл) байгуулагдаа һэн. Тэрээндэ США, Англи, Канада, Франци, Баруун Германи, Итали, Бельги оронхой. Һаяхан үшөө Швеци, Швейцари, Норвеги нэмэжэ оролсоо.

Консорциумай соведэй түрүүшын заседанида Турциин түлөөлэгшэ уригдаашьегүй байгаа. Энэ ушарһаа Турциин олониитэ тус консорциумда этигэхэеэ болижо эхилээ. Тиимэшье удаан сагай үнгэрөөгүй байтар Турциин худалдаа наймаанай министр Мухлис Эте гэгшэ иигэжэ мэдүүлһэн байна: «США түрүүтэй манай хариин нүхэд Турциин эд бараа үйлэдбэрилэгшэдтэ туһалхые хүсэдэггүй юм байна. Тэдэнэр бидэндэ яаха аргагүй хүндэ хүшэр байдал тохёолдуулна. Тэрэниинь би тайлбарилан хэлэжэшье шадахагүй байнаб». Гэбэшье хэблэл тэрэ бэрхэшээлыень далдалдаг хүшэгые нэгэ бага нээжэ үгөө.

Турциин правительствада консорциумай табиһан эрилтые тус гүрэнэй дотоодын хэрэгтэ бүдүүлигээр хамаархалга, урьһаламжа үгөөд экономикыень өөһэдынгөө хиналта доро абахые һэдэлгэһээ ондоогоор сэгнэхын аргагүй. Консорциумай табиһан эрилтэнүүд дээрэһээ иимэ тобшолол элеэр хэгдэнэ. Богонёор хэлэхэдэ, тэдэ эрилтэнүүдэйнь ёһоор ойрын жэлнүүдтэ финансова реформо Турциин хээгүй һаань, гадаадаһаа урьһаламжа абалгань болюулагдаха; Турциин экономическа хүгжэлтын түсэбые консорциумай тусхай комиссиин һайшаагаал һаа, мүн 1963 ондо хариин гүрэнүүдтэ түлэхэ хамаг үри зээлиеэ бүхы түрэсэтэйнь гүйсэд түлөөд байгаа һаань, шэнэ урьһаламжа үгтэхэ.

Энэ жэлэй үри зээли багахан бэшэ, аяар 170 миллион доллар.

Турцида империалистнуудай зүгһөө табигдаһан эрилтэнүүд энэ тэдыгээр дүүрэнэ бэшэ. «Тасвир» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор консорциум өөрынгөө үгэһэн урьһаламжые өөһэдынгөө хиналта доро гаргашалха эрилтэ Турциин правительствада табина. Үнгэржэ ерэхэдээ империалистнууд Турциин экономикын элдэб һалбаринуудта өөһэдынгөө советнигүүдые табижа, гүрэнэйнь министерствэнүүд болон банкнуудтань өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые һуулгахые оролдоно. Тэдэ советнигүүдынь юу хэхэ болоноб гэхэдэ, өөһэдынгөө урьһаламжын гаргашые хинан шалгахаһаа гадна, Турциин экономикын ямар шэглэлтэйгээр хүгжэхые правительстводань зүбшөөл үгэжэ байха, ямар гүрэндэ ямар эд зөөри үгөөд, ямар эд бараа (импорт) абахыень зааха болоно.

Иигэжэ баруунай империалистнуудай өөһэд хоорондоо үгэсэжэ, Турциин правительствада мэдэлгүйгөөр оронойнь бүхы экономикые гартаа абаад байха тусхай орган байгуулхые оролдожо байһаниинь эдэ баримтанууд дээрэһээ элеэр харагдана. Тэдэнэй бэелүүлжэ байһан энэ хэрэг экономическа талаараа бага хүгжэлтэтэй гүрэнүүдые дарлан мүлжэхэ мүнөө үеын шэнэ формын колониализм мүн гээшэ.

Консорциумай Турцида үгэхэбди гэжэ найдуулһан юумэн—богони болзорой (5—7 жэлэй) кредит болон урьһаламжа. Тэрэнь тон ехэ түрэсэтэй—жэл соо аяар 7—9 процент. Жэшээнь, США үгэһэн урьһаламжаяа хүдөө ажахын үлүү гараһан продуктаар бүгэлхэ байна.

Империалистнуудай экономическа дарлалтые Турциин арад зоной буруушаангүй байхын аргагүй. Финансынь министр Мелен гэгшэ һүүлшын хэлсээнүүдэй нэгэндэ хабаадахадаа консорциумай иимэ эрилтэтэйгээр үгэһэн урьһаламжа абахаһаа Турци арсана гэжэ мэдүүлһэн байна. Турциин хэблэл тэрэниие бүримүһэн дэмжээ. «Миллиет» газетэ «консорциумай урьһаламжа Турциин экономикодо туһа хүргэхэгүй, харин хохидол ушаруулха тон аюултай урьһаламжа» гэжэ бэшээ.

Гэбэшье, Турциин правительство империалистнуудай сэрэгэй бүлэгтэ оролсожо, экономикынгоо яаха аргагүй ядуу байдалые хараадаа абажа, иимэ хохидолто урьһаламжа абаха баатай болоо. Консорциум «Турцида экономическа туһаламжа болгон, ойрын сагта 250 миллион доллар суглуулха» гэһэн шиидхэбэри абаһан байна.

М. Юрьев, (ТАСС).

Пуэрто-Рикын хүн зон оронойнгоо США-гай мэдэлдэ орохо ябадалые буруушаана. Зураг дээрэ: жагсаалда хабаадагшад плакадуудые бариад ябана.

Пренса Латинын-ТАСС-ай фотохронико.

АРАДАЙНГАА НАЙДАБАРИҺАА ГАРАНХАЙ

ВЕНЕСУЭЛА. Эдэ үдэрнүүдтэ Бетанкурай правительство тон ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдонхой: социал-христианска партиин түлөөлэгшэд — юстициин, экономикын, хүдөө ажахын министрнүүд правительствын составһаа гараба. Тэрэшэлэн президентын секретарь Рамон Веласкес даажа байһан тушаалһаа арсаа.

Эдэ бүгэдэ Венесуэлын правительствын гүнзэгы ехэ кризистэ ороһониие гэршэлнэ. Бетанкурай байгуулһан журамые саашадаа тэсэхын аргагүй. Президентын һунгалгада бэлэдхэл эхилһээр хоёр һара болоо. Гэбэшье һунгалтада хабаадаха 4 миллион венесуэлцүүдһээ оройдоо 1 миллион 600 мянган хүн һунгалтада хабаадахаар бэшүүлбэ. Венесуэлын газетэнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор оронойнь хүн зон политическэ хэрэ[...] түрмэдэ хаагдаһан [...]нүүдые һунгалтын [...]тээ табиха, комму[...] партиин хоригдоод [...]һан эрхэ сүлөө байг[...]ха, һунгалтые з[...] үнгэргэжэ шадаха [...]нистрнүүдэй каб[...] байгуулха эрилтэ [...]на. Эдэ эрилтэнүүды[...] дүүргээгүй һаань, [...]нойнь арад зон һу[...]тада хабаадалсаха[...] дөөшье болохо.

«Новое время» журналһа[...]

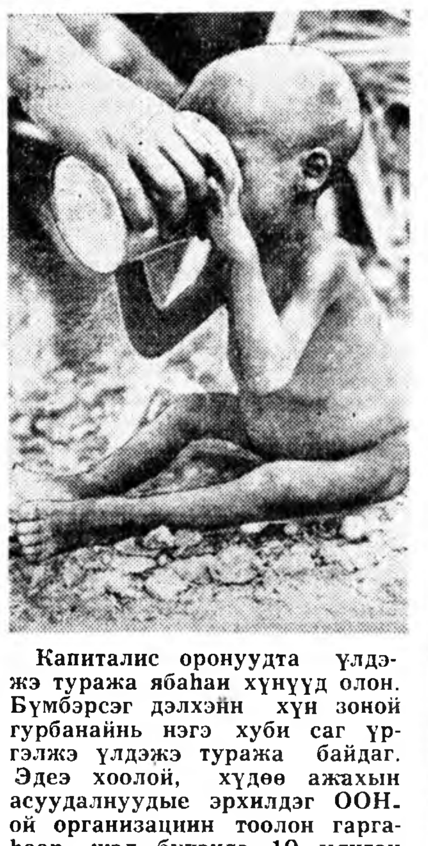

Капиталис оронуудта үлдэжэ туража ябаһан хүнүүд олон. Бүмбэрсэг дэлхэйн хүн зоной гурбанайнь нэгэ хуби саг үргэлжэ үлдэжэ туража байдаг. Эдеэ хоолой, хүдөө ажахын асуудалнуудые эрхилдэг ООН-ой организациин тоолон гаргаһаар, жэл бүхэндэ 10 мянган хүн туража үхэнэ. Зураг дээрэ: үлдэжэ туража ябаһан (Кени) үхибүүн харуулагдана.

ЮПИ агентствын фото.

Тобшо мэдээнүүд

✦ **Астуриин шахтернуудай з[а]бастовко улам үргэдэжэ, Исп[а]ниин Леон провинциин хүдэ[л]мэришэд тэрээндэ хабаадалса[жа] эхилээ. Мүнөө «Понферрада» ко[м]паниин нүүрһэнэй болон мета[л]лургическа бүхы шахтанууд ха[а]гданхай. Энэ кампаниин Вилы[...]лино городтохи предприятину[...] үйлэдбэрээ зогсообо. Сан-Мигел[ь] де-Лас-Дуэньясын нүүрһэнэй б[ү]хы шахтанууд баһал хаагдаа.**

✦ **Мексикын 54 кинофирм[...] кинолабораторинуудай хүдэлмэ[...]рилэгшэдэй забастовко 30 хон[о]то үргэлжэлбэ. Забастовко хэ[...] кинематографиин хүдэлмэрил[...]шэд салин хүлһэеэ дээшэлүүл[...] ажалһаа болиходоо тэдхэмж[...] мүнгэ абаха боложо һалаа.**

✦ **Италиин статистикын це[нт]ральна институдай мэдээсэһэн[эй] ёһоор оронойнь хүн зоной тоо [...] миллион 328 мянга болобо.**

✦ **Австралиин Пертсэ бо[...] Урда Уэлсэй штадай университ[ет]үүдтэ һуралсаһанай түлөө т[ү]лөөһэн 40 процентээр дээшэлб[э].**

(ТАСС).

Бодото байдалаа өөһэдэйнь харахада

„Нью-Йорк таймс“, „Таймс“ газетэнүүдэй бэшэһээр.

Өөһэдыгөө мэхэлнэбди

Һүүлшын жэлдэ Урда Вьетнамай засагаархидай байдал ехээр муудаа. Илангаяа һүүлшын 20 һарын туршада Америкын сэрэгэй хүсэнэй ехэ болгогдожо эхилхэтэй зэргэ бэрхэшээлтэ байдалынь бүришье доройтожо эхилээ.

Коммунис партизанууд добтолгоёо хаа хаанагүй үргэдхэжэ ороо. Тэдэнэй өөһэдыгөө нэрлэдэг Вьетконгын сэрэгүүдэй ехэ ехэ подразделенинүүд нюуса далдагүйгөөр иишэ тиишээ нүүдэлээр дабшана. Урда Вьетнамай сэрэгүүдһээ буляажа абаһан американска буугаар вьетконгынхид муу бэшээр зэбсэгжэнхэй. Урдань тэдэнэр правительствын сэрэгһээ айдаг байгаа һаа, мүнөө юрын сэрэгэй частьнуудтай сэхэ тулалдадаг болоо.

Эндэхи сэрэгэй мэргэжэлтэдэй хэлэдэгэй ёһоор, харгыда ябаха тон аюултай болонхой. Меконг мүрэнэй хоёр талаар вьетконгын сэрэгэй батальонууд улам олоншорно. Нёдондо жэлдэ тэдэнэй нэгэ батальондо 150—200 хүн тоологдодог һаа, мүнөө 400 хүн болонхой. Үшөө дээрэнь пехотын гурбан рота, хүндэ буугай взвод оролсодог. Мүнөө вьетконгынхид шанга сохилтотой ехэ добтолгонуудта бэлэдхэл хэжэ байна гээд тэндэхи найдабаритай хүнүүдһээ мэдээсэл абтанхай.

Вьетконгын сэрэгэй буу зэбсэгэй тоогой талаар зүб гү, али буруушье мэдээн байгааһаа, американхидэй байдалда туһа хэнэгүй. Харин һүүлшын зургаан һарын туршада Урда Вьетнамай правительствын сэрэгэй аяар 33 процент вьетконгынхидой добтолгоор үгы хэгдээ. Энэ баримта дээрэһээ тобшолол хэхэдэ, вьетконгынхид американецуудай вертолёдууд болон бусад техникэтэй тэмсэл хэжэ һураһан байна.

Урдань коммунистнууд правительствын сэрэгүүдтэй уулзахадаа дары зугададаг байгаа. Мүнөө тэдэнэр тактикаяа хубилгажа, гансал добтолго хэдэг болоо. Тиигэжэ Ап-Баке гэжэ газарта ёһотой һайн илалта туйлаа. Тэрээн тухайгаа коммунис батальоной нэгэ командир иигэжэ бэшээ: «гэдэргээ тэргэдээд алууланхаар, үхэн үхэтэрөө тулалдаһанһаа дээрэ юумэн үгы».

«Тусхай харуултай тосхонуудые» байгуулха программын муугаар бэелүүлэгдэжэ байһан ушар Урда Вьетнамай дээдэ тушаалтанай, мүн американецуудай һанаа зобооно. Тус программын уг зорилго юуб гэхэдэ, тэдэ тосхонуудые коммунистнуудай холбоо барисаанһаа зайсуулха хэрэг болоно. Теэд тэдэнэй энэ найдабаринь панхаруудтажа, «тусхай харуултай» тосхонуудтань коммунистнуудай дайшалхы постнууд удаа дараалан байгуулагдана.

Иигэжэ үрэгүй хооһон тэмсэлээр өөһэдыгөө мэхэлнэбди.

Урагшатай зам олдоногүй

Урда Корейдэ амгалан байдалай заха зүүр үзэгдэхэеэ болиһоор арбан жэл болобо. Энэ үе соо оронойнь арад зоной ажаһуудалаа хубилгахаар нэгэшье асуудал мүртэйгөөр шиидхэгдээгүй.

Хайшаашье хара — солдадууд. 600 мянган солдадуудай албанда оронойнь бюджедэй 28 процент гаргашалагдана. Гансахан энэ ехэ гаргаша дээрэһээ Урда Корейн экономико хүгжэжэ шадахаяа болиһон бэшэ, харин үшөө элдэб олон ушар шалтагаан дээрэһээ оронойнь хүгжэлтэ урагшаа ябахаяа болинхой. Арбан жэлэй туршада гражданска хүнүүдэй, һүүлээрнь сэрэгэй зоной хүтэлбэрилһэнэй һүүлээр арад зонойнгоо дунда хүндэтэй, өөрыгөө тойруулан олониитын хүсые жагсаажа шадаха политическэ нэгэшье ажал ябуулагша гү, али сэрэгэй нэгэшье хүтэлбэрилэгшэ олдохоёо болинхой.

1961 оной хабар гүрэнэйнгөө засаг таһа дүүрэжэ абаһан сэрэгэй бүлэг, 1963 оной намар һунгалта үнгэргэжэ, засаг түрэеэ конституциин хуули ёһодо оруулхабди гэжэ үгэеэ үгэһэн байгаа. Тэрэ болзоройнь ойртохо бүри арад зон сэрэгэй бүлэгөөрхидэй хэлэһэн үгэдэ этигэхэеэ болижо байна.

Мүнөө Урда Корейн политическэ бүлэгүүдэй хоорондохи хэрүүл хэлин, арсалдаа булялдаан улам үргэдэһөөр. Ли Сын Манай үеын хуушанай гражданска политигууд юушье хэжэ шадахаяа болинхой.

Засагай хүтэлбэрилгые гартаа абаһан мүнөөнэй сэрэгэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ генерал Пак Чжон Хи оронойнгоо политическэ бүхы ажал ябуулагшадые үзэн ядадаг. Тэрэнэй толгойлдог правительствада гурбан бүлэг боложо арсалдаһаар. Тэдээн сооһоо эгээл түргэдүүнь — японой һургуулитай офицернүүд болоно. Генерал Пагые дэмжэгшэд залуу офицернүүдэй бүлэг болоно. Һүүлэй үедэ энэ бүлэгэйхид правительствынгаа дээгүүр тушаалнуудта гаража байһан хэбэртэй. Юун дээрэһээ тиигэжэб гэхэдэ, тэдэнэй байгуулһан «Республиканско-демократическа парти» оронойнгоо политическэ байдалда гаража эхилээ. Сэрэгэй бүлэгые оронойнгоо гражданска правительство боложо шадаха гансахан парти энэ гэжэ тэдэнэр тоолоно. Зүгөөр генерал Пак ойртожо байһан һунгалтада энэ партиһаа президентын тушаалда гансахан кандидадби гэжэ өөрыгөө тоолоно.

Эдэ бүлэгүүдһээ гадна, зүнтэг болоһон генералнуудай хүтэлбэри доро ороһон офицернүүдэй бүлэгүүд олон, бултадаа ороноо шаагдашаһан бур шабарһаа татан гаргаха арга зам бэдэржэ зобоно.

Урда Корейе тохёолдоһон бэрхэшээлһээнь гаргахые Америкын империалистнуудшье оролдоно. Алланданшье урагшатай зам олдоногүй. Сеулдахи Америкын посольство США-гай империалистнуудта эсэргүү бүһалгаанһаа ехээр айна.

«За рубежом» журналһаа.

Америкын жэжэ фермернүүдэй үгырэлгэ

Иишэ тиишээ хэлтышэһэн, тэһэрхэй сонхотой, эзэгүй гэрнүүдые Америкын Холбоото штадуудай хүдөө ажахын олохон районуудта дүүрэн юм. Жэл ерэхэ бүри олон фермернүүд (хүдөө ажахын хүдэлмэришэд) ажаһууһан нютагаа хаяжа, ажал бэдэрэн, город ошохо баатай болоно. Ажабайдалайнгаа һайн дээрэһээ тэдэнэр иигэнэ бэшэ. Тэдэнэр олзо доходойнгоо ехээр бага болоһон, капиталис ехэ ажахынуудай эзэд баяшуултай зэргэшэжэ шадахаяа болиһон дээрэһээ эдэлжэ һууһан газараа хаяжа ошоно. Мүнөөнэй хүн зоной хараһаар байтар хэдэн миллион фермернүүдэй ажахы үгырэн һалажа байна. 1935 ондо 6,8 миллион фермернүүд байгаа һаа, мүнөө тэдэнһээ 3,7 миллион үлэнхэй.

США-гай хүдөө ажахыда капиталис обществын эрхэ байдалда боложол байдаг ушар—таряашанай ажахын үгырэлгэ үргэдэжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэри томо томо ажахытай эзэд баяшуулай мэдэлдэ орожо байна. США-гай капиталис хүдөө ажахыда жэжэ үйлэдбэринүүдэй ехэнүүдтээ түригдэн хосорхо тухай В. И. Ленин үшөө 1915 ондо уридшалан хараһан байна. «... капиталис ехэ ажахынуудай урган, өөрынгөө жама ёһоор жэжэнүүдээ түрин үсөөрүүлжэ байһые бидэнэртэ Холбоото штадууд харуулна» гээд В. И. Ленин бэшээ һэн.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин фермер-капиталистнуудай мэдэлдэ оролго илангаяа һүүлшын 30 жэлэй үедэ түргэдөө. 1960 ондо капиталис 312.000 томо фермэ бүхы фермэнүүдэй оройдоо 9 процент байха зуураа, США-гай хүдөө ажахын товарна продукциин 50 процент үйлэдбэрилдэг байгаа. Тиихэдэнь бүхы фермэнүүдэйнь 44 процент болохо 1.641.000 жэжэ фермэ хүдөө ажахын товарна продукциин оройдоо 5 процент үгэдэг байһан. США-гай гүрэнэй засагай тушаалта хүнүүд бага продукци үгэдэг жэжэ ажахынуудай хэрэгтэйшье юумэнь үгы гэжэ тоолодог. Тиимэһээ тэдэ миллион хахадһаа дээшэ жэжэ фермэнүүдэй эзэд ойрын жэлнүүдтэ үгырэн һалажа, городой пролетариадай зэргэдэ орохо гэжэ тухайлхаар.

Һүүлэй жэлнүүдтэ США-гай хүдөө ажахыда, бэшэ гүрэнүүдэйхидэл адли, техническэ хубилалта болоо гээшэ. Шэнэ түхэлэй машинанууд ажалай бүтээсые хэды дахин дээшэлүүлхэ арга олгоо. Гэбэшье тэрэ аша үрыень томо фермернүүд хэрэглэжэ шадана. Юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын комплексно машинануудые худалдан абахада ехэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй ха юм. Жэжэ фермернүүдтэ тиимэ зөөри үгы. Техническэ хүгжэлтын үедэхи конкуренцидэ томо фермернүүд бүри зохид байдалда ороно, жэжэнүүдээ түрин үгырүүлхэ бүри ехэ арга боломжотой болоно.

Нүгөө талаһаа техническэ хүгжэлтэ жэжэ фермэнүүдтэ бүри таагүй муу байдал тохёолдуулна. Урдань жэжэ фермэрнүүдэй гэр бүлынхид баян фермернүүдэй хүлһэншэд, батраагууд болодог байгаа. Мүнөө машина, техникын элбэг болоходо баяшуулда батрагууд хэрэггүй болоно, үгытэй ядуу фермернүүдэй хүдэлхэ газарынь олдохоёо болино. Тусхай мэдээсэлэй ёһоор Америкын хүдөө нютагуудта ажаһуудаг залуушуулай арбан хүн бүхэнэй нэгэн гүйсэд ажалтай. Олониитээрээ ажалгүйдэлгэ — эндэхи хүн зоной айхабтар ехэ зоболон болонхой. Америкын хүдөө нютагай ажалгүйшүүлые заха үзүүрэй тоо баримтаар согсолходо, аяар 4 миллион хүн болоно. Хүдэлжэ байһан газараа алдажархихагүйн тула хүлһэншэ хүдэлмэришэд тон бага түлөөһэ абаад лэ байха баатай. Үгытэйшүүлэйнгээ иигэжэ зобожо байхада, фермернүүдэй кулагууд улам баяжана. «Үгытэй ядуу хүн зоноймнай хахадынь хүдөө нютагуудта ажаһууна. Америкын хүдөө ажахыда хүн зоной үгырэлгэ урдынхидаал адли үргэлжэлһөөр» гэжэ США-гай газар элдүүрилгын министр Орвил Фримэн мэдэрһэн байна.

Хүдөө ажахын иишэ тиишээ зөөжэ ябадаг 2 миллион хүдэлмэришэдэй байдал илангаяа хүндэ хүшэр юм. Эдэмнай мүнөөнэй атомна үе сагай «нүүдэлшэд» байна гээшэ. Тэдэнэр мал зөөдэг хаадаг тэргэ, сарай соо байдаг. Гэдэнэртэ өөрын газар, ажаһууха байра, үмдэхэ хубсаһан гэжэ байхагүй. Үхибүүдыень хэншье һургадаггүй. Тон багахан түлөөһэнэй түлөө тэдэнэр плантаци дээрэ ургаса хуряадаг, хуряалгын дүүрэхэлээр жэлэй ехэнхи саг соо ажалгүй, үлэн хооһон ябадаг. Иимэ зоболон эдэлэгшэдэй олонхинь негрнүүд, пуэрториканецууд, мексиканецууд юм.

Жэжэ фермернүүдтэ «туһаламжа» хүргэхэ гэһэн США-гай правительствын программа мэнил ёһын тулада хэгдэһэн хэрэг. Энээн тухай «Нью-Йорк таймс» газетэ иигэжэ бэшээ һэн: «правительствын хуушанайнь, мүн шэнэшье түсэбүүд соо хоорондоо холбоотой юумэниинь юуб гэхэдэ, фермернүүд-һунгагшадые бэе тээшээ татаха гэһэн нэгэл зорилго». США-гай правительство фермернүүдтэ туһаламжа гэжэ жэл бүхэндэ 4 миллиард доллар гаргашалдаг, тэрэнь налог түлэгшэдэй хармаанһаа һомологдодог байна. Тэрэ мүнгөөр фермернүүдэй ажахыһаа хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абалгаар туһаламжа болодог. Теэд үгытэй фермертэ юун хүртэхэб? Продукци ехээр худалдадаг баян фермерн[үүдэй] хармаанда булта ороно. Г[азар] элдүүрилгын профессор Эд[...] Хигби хүдөө ажахын т[...] правительствынгаа програ[м...] шоглон, иигэжэ бэшээ [...] «Налог түлэгшэдэй үгэһэн [...]гэнэй ехэнхи хубинь үс[ө...] баян фермернүүдэй харм[аанда] орожо, тэдэниие үшөө [...] баяжуулна, үгытэй фермер[...] баяшуулай худалдаһан шэ[...] абаашажа ябаһан паро[...] хуугайлхые дуулаад лэ, [...]һоор үлэнэ. Үнгэрһэн гушан [жэ]лэй һүүлээр фермернүүдэй [...]далые һайжаруулха асууд[ал] правительствын туһалам[...] шиидхэхэгүй байһаниинь з[...] болоо».

Дэн үлүү ехээр прод[...] үйлэдбэрилгэ дээрэһээ [...]ниие наймаалгада бэрхэ[...] тохёолдодог. Энэнь Амер[икын] хүдөө ажахын гансахан б[эрх]шээлтэ дутагдал гэжэ ка[пита]лис ажаһуудалай пропаганд[исты]нууд удаан саг соо идх[...] байгаа. Бодото дээрээ ж[эжэ] фермернүүдэй үгырхэ ябад[ал] оройдоошье тиимэ бэшэ ха[...]даа. Ёһото шалтагаанинь [...]дэ, капитализмын зайлаш[гүй] хуули ёһон, жэжэ ажахы[нуу]дые капиталис томо ажахы[нуу]дай түрин үгырүүлхэ ху[...] ёһон болоно.

В. Калашнико[в]
(ТАС[С])

Таиланд. Тариалангай газар элдүүрижэ ябана.

ТАСС-ай фотохронико.

Редактор
Ц. О. ОЧИРО[В]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У[дэ,] улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. реда[к]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-3[...] отделов: сельскохозяйственного производства и партий[ной] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и парти[й]ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологическ[ого] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабсель[ко]ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00519. Зак. № 1471.

БУРЯАД ҮНЭН

4-лэхи нюур
1963 оной сентябрийн 7.